

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

**Spolupráce odborné školy a podniků v oblasti odborné praxe
žáků v kontextu uplatnitelnosti absolventů na trhu práce**

Bakalářská práce

Autor: **Klára Schwarzová**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Radmila Dytrtová, CSc.

2015

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra profesního a personálního rozvoje

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Klára Schwarzová

Učitelství praktického vyučování

Název práce

Spolupráce odborné školy a podniků v oblasti odborné praxe žáků v kontextu uplatnitelnosti absolventů na trhu práce

Název anglicky

Cooperation of vocational schools and enterprises in the field of professional practice of students in context of employability of graduates in the labor market

Cíle práce

Cílem práce je zjistit v jakém rozsahu a v jaké kvalitě probíhá spolupráce odborných škol a jejich smluvních partnerů v oblasti odborné praxe žáků. Dalším cílem je zjištění následného uplatnění absolventů na trhu práce a možnost navazujícího zaměstnání u smluvních partnerů, u nichž vykonávali absolventi školy odbornou praxi během studia. Výstupem práce bude zmapování dané situace v zájmovém regionu.

Metodika

Cíl práce bude naplněn na základě analýzy dostupné odborné literatury v dané problematice a průzkumem. Průzkum bude realizován pozorováním a rozhovory a na základě vlastních zkušeností s vedením odborné praxe. Zjištěná data budou zhodnocena a komentována. Výstupem bude návrh optimálního řešení pro spolupráci školy s praxí.

Doporučený rozsah práce

Určeno pravidly pro psaní bakalářských prací.

Klíčová slova

odborné školy, podniky, odborná praxe, uplatnitelnost absolventů

Doporučené zdroje informací

1. Kuchař, Pavel, Trh práce, Praha: Karolinum, 2007, 183 s. ISBN: 978 -80 -246 -1383 -3
2. Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce, Praha: Ústav pro Informace ve vzdělávání, 200, 69 s. ISBN: 80 211 -0363 -9
3. Uplatnění absolventů škol na trhu práce, Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2000, 67 s. ISBN: 80 -211 -0351 -5
4. Dvořáková Zuzana, Řízení lidských zdrojů, Praha: C. H. Beck, 2012, 559 s. ISBN: 978 -80 -7400 -347 -9
5. Jarkovská Lucie, Lišková Kateřina, Šmídová Iva, S genderem na trh, Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2010, 224 s. ISBN: 978 -80 -7419 030 -8

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

doc. PhDr. Radmila Dytrtová, CSc.

Elektronicky schváleno dne 23. 2. 2015

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 2. 2015

prof. Ing. Milan Slavík, CSc.

Ředitel

V Praze dne 22. 03. 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Spolupráce odborné školy a podniků v oblasti odborné praxe žáků v kontextu uplatnitelnosti absolventů na trhu práce

vypracoval/a samostatně a použil/a jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom/a, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědom/a, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Jsem si vědom/a že, na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

.....
(podpis autora)

v...Chomutově...dne 18. 3. 2015

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Radmile Dytrtové, CSc. za cenné poznatky a odborné vedení mé práce.

Dále děkuji paní Feldbacherové, panu Horovi a panu Stárkovi, kteří mi umožnili výzkum v jejich firmě.

Poděkování samozřejmě patří také mé rodině, kolegyním a kolegům za jejich trpělivou podporu a velké pochopení.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku spolupráce odborné školy a podniků v oblasti odborné praxe žáků. Teoretická část sestává z charakteristiky odborného školství a jednotlivých vzdělávacích institucí. Pozornost je zde věnována obzvláště vzdělávacím programům a krátce i národnímu programu rozvoje vzdělávání v ČR. Dále v této části nechybí ani teoretické vymezení rámcových vzdělávacích programů a zmíněna je také problematika přechodu absolventů ze základních škol na střední školy s konkretizováním vstupních požadavků. Nemalou část teorie tvoří rozbor spolupráce škol a jejich smluvních partnerů se zaměřením na vztah školy a praxe. Celou tuto část zakončuje teoretická zmínka o přechodu absolventů na trh práce a jejich uplatnění v pracovním procesu. V praktické části jsou prezentovány výsledky realizované výzkumné studie zaměřené především na zjišťování kvality spolupráce odborných škol a jejich smluvních partnerů v oblasti odborné praxe žáků, a to z pohledu žáků i firem. Dále je zde proveden rozbor uplatnění absolventů na trhu práce s větší pozorností na možnost navazujícího zaměstnání u smluvních partnerů. Výzkum byl proveden ve městech Chomutově, Louny a Most ležících v Ústeckém kraji a byl zaměřen na žáky v oboru Cukrář pro výrobu a prodej.

Klíčová slova

odborné školy, podniky, odborná praxe, uplatnitelnost absolventů

ABSTRACT

The thesis is focused on issue of cooperation between the vocational school and companies in the area of professional practice. The theoretical part consists of the vocational school characteristics and characteristics of the particular educational institutions. Special attention is paid to educational programmes and shortly to the National Programme for the Development of Education in the Czech Republic. Furthermore, there is not missing the issue of transition of elementary school graduates to secondary schools with giving entry requirements. Considerable part of the theoretical part consists of school and contractor cooperation analysis focusing on relationship between school and practice. The whole part is concluded by reference about graduates' transition to the labour market and their application in the workplace. In the practical part there were presented the results of the realised research study focused mainly on detection of quality of cooperation between vocational schools and their contractors in the area of professional practice from the point of view of the pupils and companies as well. Further there is analyzed application of the graduates on the labour market with the close attention to the possibility of follow-up engagement by the contractors. The research was conducted in Chomutov, Louny and Most lying in the Ústecký region, and was focused on students studying Confectioner for production and sales field of study.

Keywords

vocational schools, companies, professional practice, application of graduates

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	CÍL A METODIKA PRÁCE.....	10
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	11
3.1	Odborné školství	11
3.1.1	Vzdělávací programy v odborném školství.....	12
3.1.2	Národní program rozvoje vzdělávání v ČR.....	13
3.1.3	Rámcové vzdělávací programy.....	14
3.1.4	Vzdělávací instituce a vstupní požadavky	16
3.1.5	Přechod absolventů ze základních škol na střední školy	17
3.2	Spolupráce odborných škol a smluvních partnerů	18
3.2.1	Vztah školy a praxe.....	18
3.2.2	Spolupráce se smluvními partnery.....	18
3.2.3	Požadavky smluvních partnerů.....	19
3.2.4	Projekt Pospolu	20
3.3	Trh práce	22
3.3.1	Přechod absolventů SOŠ na trh práce.....	22
3.3.2	Uplatnitelnost absolventů na trhu práce.....	23
4	PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	25
4.1	Představení školy a pracoviště odborného výcviku	25
4.2	Charakteristika metod a forem.....	26
4.3	Stanovení hypotéz	27
4.4	Vlastní zkušenosti	28

4.4.1	Dotazníkové šetření	29
4.4.2	Pozorování	47
4.4.3	Rozhovory se smluvními partnery	48
5	Zhodnocení výsledků	53
6	Závěr.....	55
7	Seznam použitých zdrojů	57
8	Přílohy	59
9	Seznam tabulek a grafů	61

1 ÚVOD

Každý člověk, a to bez výjimky, je členem společnosti lidí. Aby tato společnost dobře fungovala, je třeba mimo jiné zapojení většiny jejích členů do pracovního procesu. Toto zapojení, aby bylo co nejúspěšnější a nejefektivnější, je ovlivněno převážně vzděláním a výchovou jedince. Bohužel v České republice existují lokality, kde je trh práce přesycen více než jinde a na jedno pracovní místo připadá hned několik uchazečů o zaměstnání. Mezi oblasti s vyšší nezaměstnaností patří i Ústecký kraj. Je logické, že díky výraznější poptávce po práci si zaměstnavatel může své podřízené mnohem pečlivěji vybírat a klást na ně větší požadavky. Od tohoto faktu se odvíjí i to, že absolventi škol mají mnohdy menší šanci zaměstnání získat, a to obzvláště kvůli chybějící praxi. Z tohoto důvodu je tedy důležité, aby vzdělání a odborná příprava žáků na našich školách reagovaly na vzniklou situaci a absolventům poskytovaly co nejlepší start do pracovního života. Jednou z možností, jak toto podpořit, je úspěšná kooperace mezi školami a zaměstnavateli v podobě smluvního partnerství.

Úkolem této práce je zjišťování rozsahu a kvality současné spolupráce odborných škol a jejich smluvních partnerů v oblasti odborné praxe žáků, neboť s tím i úzce souvisí následné uplatnění absolventů na trhu práce. Důležitým momentem výzkumné studie obsažené v praktické části této bakalářské práce je také odpověď, zda mají žáci možnost získat zaměstnání právě u těch smluvních partnerů, u nichž vykonávali absolventi školy odbornou praxi během studia. Mým předpokladem je, že čím užší bude provázanost školy a souvisejících firem, tím budou mít absolventi vyšší šanci na přijetí u těchto zaměstnavatelů, ovšem za předpokladu kvalitní teoretické a praktické přípravy ze strany odborných škol a pochopitelně i samotné osobní a pracovní prezentace žáka během praxe. Z těchto důvodů je potřeba zmapovat danou situaci v konkrétní lokalitě a případně navrhnout vhodná opatření, která povedou ke zkvalitnění zmíněné spolupráce.

Pokusím se, aby tato práce byla alespoň malým přínosem pro tak obsáhlou problematiku, jakou bezesporu uplatnitelnost mladých lidí na trhu práce je.

2 CÍL A METODIKA PRÁCE

Cíl práce

Cílem práce je zjistit v jakém rozsahu a v jaké kvalitě probíhá spolupráce odborných škol a jejich smluvních partnerů v oblasti odborné praxe žáků. Dalším cílem je zjištění následného uplatnění absolventů na trhu práce a možnost navazujícího zaměstnání u smluvních partnerů, u nichž vykonávali absolventi školy odbornou praxi během studia. Výstupem práce bude zmapování dané situace v zájmovém regionu.

Metodika práce

Cíl práce bude naplněn na základě analýzy dostupné odborné literatury v dané problematice a průzkumem. Průzkum bude realizován dotazníkovým šetřením pro žáky 3. ročníku v oboru Cukrář pro výrobu a prodej. Dále průzkum bude realizován pozorováním a rozhovory se smluvními partnery a na základě vlastních zkušeností s vedením odborné praxe. Zjištěná data budou zhodnocena a komentována. Výstupem bude návrh optimálního řešení pro spolupráci školy s praxí.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Odborné školství

Škola je instituce spojená s výchovou a vzděláváním dětí s jistou interakcí učitelů a žáků. Úkolem je aktivně formovat osobnost dětí a připravovat je na jejich další profesní kariéru. Změny v 21. století, které přináší život, se odrážejí ve všech oblastech lidské činnosti. Změny ovlivňují také oblast školství, neboť škola je přípravou na reálný život. Moderní vzdělávání je odpovědí na ekonomické potřeby společnosti. Technický rozvoj způsobuje, že lidé daleko víc než v minulosti mění zaměstnání, mění se nároky na pracovníky, vzdělání nástupem do zaměstnání nekončí. Dnešní mladí lidé vyrůstající v informační a mediální společnosti jsou s novými technikami obeznámeni lépe než většina dospělých a nevyjímaje ani jejich učitele (Čapek, 2014).

Odborné školství souhrnně označuje různé druhy škol zajišťující odborné vzdělání, v České republice jej naplňují střední odborné školy, střední odborná učiliště, učiliště, střediska praktického vyučování, integrované střední školy a vyšší odborné školy. Zřizovatelem institucí jsou MŠMT ČR (Průcha, Walterová, Mareš; 2001).

Střední školy poskytují vědomosti a dovednosti potřebné pro profesní uplatnění, pro pokračování ve studiu na vysokých školách, vysokoškolských institutech a vyšších odborných školách (Světlík, 1996).

Střední odborné školství zahrnuje mnoho oborů a forem studia, kde absolventi získávají kvalifikaci pro uplatnění na trhu práce. Je významným sektorem vzdělávací soustavy ČR. Vzdělávání, které se realizuje ve středním odborném školství, poskytuje žákům vědomosti, dovednosti a kompetence potřebné pro výkon povolání (Průcha a Kofroňová, 2009).

3.1.1 Vzdělávací programy v odborném školství

Vzdělávací programy jsou v ISCED (Mezinárodní klasifikace vzdělání) definovány podle jejich obsahu tak, aby splnily stanovený cíl nebo určitý soubor vzdělávacích úkolů. Jakýkoli vzdělávací program ISCED je hodnocen jednou konkrétní úrovní a jedním oborem vzdělání. Absolvování vzdělávacího programu je dosažená úroveň konkrétního vzdělání. Klasifikace ISCED 97 má 7 základních úrovní vzdělání.

Kód	úroveň vzdělávání	Název úrovně
0	ISCED 0	Preprimární vzdělání
1	ISCED 1	Primární vzdělání
2	ISCED 2	Nižší sekundární vzdělání
3	ISCED 3	Vyšší sekundární vzdělání
4	ISCED 4	Postsekundární vzdělání
5	ISCED 5	Terciární vzdělání – první stupeň
6	ISCED 6	Terciární vzdělání – druhý stupeň (ČSÚ, Mezinárodní klasifikace vzdělání).

Tato Mezinárodní norma pro vzdělávání ISCED 1997 umožňuje přesněji a objektivněji srovnávat vzdělávací systémy různých zemí. Je to klasifikace vypracovaná v UNESCO a závazná i pro Českou republiku (Průcha, 2000).

Vzdělávací programy lze třídit do několika druhů dle stupně poskytovaného vzdělání:

- Střední vzdělání (ISCED 2C; 1 – 2leté programy, ISCED 3C; 3leté programy bez výučního listu). Absolventi nemohou pokračovat na postsekundární úrovni.
- Střední vzdělání s výučním listem (ISCED 3C; 3leté programy). Absolventi mohou pokračovat v nástavbovém studiu.
- Střední vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 3A; 4leté programy). Absolvent má možnost vstoupit přímo na trh práce nebo studovat na terciární úrovni.

Vzdělávací programy se rozlišují podle oborů vzdělání a jejich soustava pro střední odborné školství je dána vládním nařízením. Pro každý vzdělávací program jsou zpracované kurikulární dokumenty schválené MŠMT ČR (Průcha a Kofroňová, 2009).

Zormanová (2014, s. 68) uvádí: „*Kurikulum je stěžejní pojem evropské i české pedagogiky, který se u nás užívá od roku 1990. Pod pojmem „kurikulum“ je označován souhrn dokumentů a materiálů vymezujících cíle, obsah a podmínky vzdělávání, instituce a nástroje, kterými se vzdělávání realizuje, a způsoby hodnocení.*“

Mezi kurikulární dokumenty patří:

- *Bílá kniha (Národní program rozvoje vzdělávání v ČR)*
- *standards základního vzdělávání*
- *vzdělávací programy (RVP, ŠVP)*
- *učební plány*
- *tematický učební plán*
- *učebnice*
- *metodické příručky*

3.1.2 Národní program rozvoje vzdělávání v ČR

Podle Zormanové (2014) je Bílá kniha dokument vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Pojednává o vzdělávací soustavě ve své sociální, kulturní, politické, hospodářské a environmentální podmíněnosti, je otevřený a může být opravován a obnovován. Dokument stanovuje cíle pro zlepšení školství v ČR a řeší specifické vnitřní otázky jednotlivých vzdělávacích sektorů, stupňů a druhů škol. Pojednává odděleně o předškolním, základním, středním vzdělávání dětí a mládeže, o vzdělávání mládeže ve vzdělávacích institucích terciární úrovně a o vzdělávání dospělých osob.

3.1.3 Rámcové vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy (RVP) jsou státem vydané dokumenty, které vymezují závazné požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních a oborech vzdělávání. Mezi ně patří:

- výsledky vzdělávání a uplatnění absolventa
- organizaci vzdělávání, podmínky pro realizaci vzdělávacího programu
- obsah vzdělávání v podobě kurikulárních rámců
- průřezová témata
- pravidla pro školní vzdělávací programy
- podmínky pro vzdělávání žáku se specifickými vzdělávacími potřebami

(Votava, 2011).

RVP jsou závazné, školy respektují jejich obsah a na jejich základě si vytvoří vlastní školní vzdělávací program (ŠVP). Oba typy dokumentů jsou veřejně přístupné pro odbornou i laickou veřejnost. RVP jsou dokumenty otevřené a po určité době mohou být aktualizovány. Pro každý obor vzdělávání je zpracován Národním ústavem pro vzdělávání samostatný RVP. RVP v odborném vzdělávání jsou odvozené od profesních profilů popisující kompetence, znalosti, dovednosti a další předpoklady pro určitou pracovní pozici.

Nutno dodat, že kompetence je způsobilost k výkonu činnosti a ke zvládnutí profesních a životních situací. Spojuje vědomosti, dovednosti a postoje. Odborné kompetence poukazují na výkon pracovních operací nebo celého povolání (Votava, 2011).

MŠMT vydalo RVP i pro obor vzdělání 29 -54-H/01 Cukrář a definuje zde profil absolventa takto:

„Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence“ (Profil absolventa v oboru vzdělání).

Klíčové kompetence tohoto oboru:

- kompetence k učení

- kompetence k řešení problémů
- komunikativní kompetence
- personální a sociální kompetence
- občanské kompetence a kulturní povědomí
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- matematické kompetence
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

V RVP jsou dále definovány odborné kompetence pro obor 29 -54-H/01 Cukrář:

- *vyrábět cukrářské výrobky a zajišťovat jejich odbyt*
- *provádět kontrolu a dbát na zajištění bezpečnosti cukrářských výrobků*
- *dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci*
- *usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb*
- *jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje (RVP).*

Průřezová témata oboru:

- Občan v demokratické společnosti
Žák je vychováván k odpovědnému a aktivnímu občanství.
- Člověk a životní prostředí
Jedná se o zvyšování gramotnosti pro udržitelnost rozvoje, zahrnuje environmentální vzdělávání a výchovu.
- Člověk a svět práce
Toto průřezové téma doplňuje znalosti a dovednosti žáka získané v odborné složce vzdělávání o poznatky a dovednosti v souvislosti s jeho uplatněním ve světě práce, při vstupu na trh práce a při uplatňování pracovních práv.
- Informační a komunikační technologie
Moderní technologie v současné době pronikají do všech oborů a činností.

Školní vzdělávací program je stěžejním pedagogickým dokumentem školy, na jeho základě škola realizuje vzdělávání v daném oboru vzdělání. Je plně v kompetenci ředitele školy, který je zodpovědný za kvalitu a úroveň ŠVP. Musí být přístupný veřejnosti.

Pro každou formu vzdělávání, a to denní, večerní, dálkové, kombinované a distanční vzdělávání, bude zpracován ŠVP (Rámcový vzdělávací program).

3.1.4 Vzdělávací instituce a vstupní požadavky

Střední odborná učiliště připravují žáky na dělnické profese a odborné činnosti příslušného učebního oboru ukončené závěrečnou zkouškou. V oborech pro výkon náročných dělnických povolání je studium ukončeno maturitní zkouškou (Jůva, 2001).

Střední odborné učiliště poskytují absolventům ve tříletých a ve dvouletých oborech výuční list a kvalifikaci k výkonu povolání (Průcha a Kofroňová, 2009).

Střední odborná škola připravuje žáky pro výkon odborných činností v ekonomických technickohospodářských, pedagogických, zdravotnických, sociálně právních, uměleckých a kulturních oblastech. Řádné studium trvá čtyři roky (Jůva, 2001).

Konzervatoř je specifický typ střední odborné školy a připravuje žáky v oblasti zpěvu, hudby, tance, dramatického umění. Připravuje také na studium vysoké školy. Konzervatoř má šest ročníků a v oboru tanec osm ročníků. Studium se ukončuje absolutoriem. Maturitní zkouška se skládá nejdříve po čtvrtém ročníku, v oboru tanec po osmém ročníku (Jůva, 2001).

Mezi podmínky přijímacího řízení ke vzdělávání na SOŠ nebo SOU patří to, že jsou přijímáni uchazeči s ukončenou povinnou školní docházkou, obvykle ve věku 15 let. Podle typu vzdělávacího programu a oboru vzdělání stanovuje ředitel školy kritéria přijímacího řízení a obsah přijímací zkoušky. Kritéria přijímacího řízení je prospěch žáka ze ZŠ nebo předchozího vzdělávání a písemná či ústní zkouška. Při přijímání na SOU se mnohdy přijímací zkouška nekoná. V některých uměleckých oborech je povinnou součástí přijímacího řízení talentová zkouška. Předpokladem přijetí uchazeče ke studiu zvoleného oboru je splnění zdravotní způsobilosti, která je stanovena Ministerstvem zdravotnictví ve vládním nařízení.

Přístup ke vzdělání a získání kvalifikace patří i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Tito žáci se zdravotním postižením nebo zdravotním či sociálním znevýhodněním

se vzdělávají ve vzdělávacích programech na úrovni ISCED 2C. Jednotlivým žákům se speciálními potřebami může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu (Průcha a Kofroňová, 2009).

Podle Zormanové (2014) je jeden z cílů realizace celoživotního učení pro všechny. Společnost klade na učitele a školy požadavky, které neustále narůstají. Je potřeba, aby místa zastávali kvalifikovaní učitelé s vysokoškolským vzděláním. Jedná se o vzdělání na magisterské úrovni učitelů základních a středních škol, o bakalářské studium učitelů mateřských škol, vychovatelů, pedagogů volného času a učitelů odborného výcviku. Pedagogické fakulty mají pro oblast vzdělávání učitelů a pro pedagogický výzkum centrální a koordinační roli a budou v tom také systematicky podporovány ministerstvem.

3.1.5 Přejchod absolventů ze základních škol na střední školy

Podle Průchy a Trhlíkové (2009) představuje přechod ze základní na střední školu pro žáka významný mezník, který pochopitelně determinuje jeho další studijní a pracovní cíle. Současná mladá generace má k dispozici vysokou míru svobody, ovšem ve školském procesu bývá značně limitována. K základním omezením patří nízká kapacita studijních míst obzvláště v atraktivních studijních oborech a s tím i související konkurence ostatních přihlášených, dále pak potřeba úspěšně zvládnout přijímací zkoušky. Řada žáků musí proto svou volbu těmto podmínkám přizpůsobit, uvážit své zájmy a studijní předpoklady a vyřešit otázku, zda je jejich přijetí na zvolenou školu reálné. Na volbu oboru a školy působí i rodiče a sociální zázemí, doporučení zákonných zástupců bere na vědomí 60 – 70 % žáků.

Nejdůležitější roli v této změně hraje věk. Adolescenti prochází změnami fyzickými i psychickými. U mladého člověka krystalizuje jeho potřeba identity, potřeba stát se sám sebou. Probouzí se zájem o budoucnost, mění se vytyčování konkrétních cílů, včetně představ, jak tohoto cíle dosáhnout. Všechny vlivy se projevují v hodnotové orientaci a životních cílech mladých lidí. Hlavním cílem dnešních žáků a studentů škol je dobře dokončit školu a být úspěšný v přijímacím řízení na vyšší stupeň školy nebo se uplatnit v budoucím zaměstnání, uvádí Světlík (2006).

3.2 Spolupráce odborných škol a smluvních partnerů

3.2.1 Vztah školy a praxe

Světlík (1996, s. 106) uvádí: „*V průběhu praxe získává žák komplexní soubor znalostí a dovedností, kdy teoretické znalosti doplňuje o své zkušenosti nabitě v praxi. V průběhu děletrvajících, řízené odborné praxe mohou žáci své znalosti získané ve třídách v průběhu teoretické výuky přizpůsobit skutečnému životu a vypracovat se ve schopné odborníky.*“ A dále uvádí, že někteří studenti se stávají již v průběhu praxe přínosem i pro podnik. Studenti, kteří byli při studiu a na praxi úspěšní a osvědčili se, nastupují do zaměstnání u těchto firem.

Průcha a Maňák (2009, s. 641) uvádí: „*Rozpor mezi teorií a praxí ve vzdělávání se v současné době stupňuje i prohlubuje, často však zůstává skrytý, poněvadž se celkově zvyšuje úroveň vzdělávání, ovšem většina populace žije ve světě praktických zájmů a aktivit. Společnost vědění, která už svým názvem zdůrazňuje prioritu poznatků, sice také zahrnuje praxi, ale jde o činnost odlišnou od dříve převažující výrobní, manuální a řemeslné praxe. Tradiční rozlišení vědomostí a dovedností se někdy stírá, což vyjadřuje nově zavedený termín kompetence. Proto je z tohoto hlediska obtížné přesně vymezit charakter vzdělávacích procesů. Vědomost se chápe, jako soubor představ a pojmů, teorií a komplexních poznatkových struktur, které si jednotlivec osvojil. Dovednost se rozumí způsobilost člověka provádět určité činnosti, kompetence se interpretuje jako způsobilost demonstrovat kvalitu získaného vzdělání v poznávacích i praktických situacích.*“

3.2.2 Spolupráce se smluvními partnery

Potenciálními partnery a zákazníky školy jsou zaměstnavatelé jejich absolventů středních, vyšších odborných a vysokých škol. Zaměstnavatelé posuzují, zda sestavené kurikulum školy a kvalita výuky odpovídaly požadavkům praxe (Světlík, 1996).

V publikaci Průchy a Vojtěcha (2009) je uvedeno, že garantem rozvoje odborného vzdělávání MŠMT. Koncepční i obsahové změny zpracovává a navrhuje Národní ústav pro vzdělávání. Ten ve spolupráci se sociálními partnery, hlavně zaměstnavateli, ale na základě vlastního šetření názorů zaměstnavatelů, pracovníků úřadu práce, názorů absolventů a na základě analýz struktur zaměstnanosti a nezaměstnanosti a oborových struktur absolventů zajišťuje přínos informací ze světa práce.

Dále se zde uvádí, že spolupráce škol a zaměstnavatelů má různé formy. Jednou z nejpodstatnějších je odborný výcvik v učebních oborech na reálných pracovištích zaměstnavatelů, v reálných výrobních nebo provozních podmínkách. Častou formou spolupráce jsou exkurze a návštěvy žáků na pracovišti a praxe žáků v podnicích. Firmy vyhláší soutěže pro žáky, sponzorují je, podporují výměnu znalostí a zkušeností mezi školou a zaměstnavateli. Pro malé firmy je zajímavý podíl na výzkumných nebo jiných projektech určité školy a také nabídka pracovních míst inzerovaná ve školách. Další variantou je účast na veletrzích pracovních příležitostí, umožnění placené stáže nebo brigády, či spolupráce na vývojových a výzkumných projektech. Formou spolupráce je přímý kontakt se zaměstnavateli s cílem podílet se na přípravě RVP, ŠVP a kvalifikačních standardů. Jde o spolupráci na systémových projektech financovaných z Evropského sociálního fondu a spolufinancovaných MŠMT: NSK (Národní soustava kvalifikací), UNIV (Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení) PILOT-S (Projekt tvorba a ověřování pilotních ŠVP na středních odborných školách).

3.2.3 Požadavky smluvních partnerů

Podle Kadlece a kol. (2000) celosvětově platí, že turistický a hotelový sektor je největším zaměstnavatelem. Všestranné využívání informačních technologií stále více osvobozuje pracovníky od rutinní práce a rozšiřuje prostor osobnímu přístupu k hostům při poskytování všech služeb. Obecně budou žádané koncepční, plánovací a organizační dovednosti, dovednost komunikovat, a to i v cizích jazycích, sociálně psychologické a pozorovací schopnosti a umění jednat s lidmi. Osvojené odborné dovednosti významně doplňují požadavky na kreativitu, prezentační schopnosti, dovednosti potřebné pro práci

s informacemi, ale i požadavek důvěryhodnosti a spolehlivosti. Při vlastním výkonu povolání bude kladen větší důraz na oblast společenského chování a etiky.

Dále uvádí, že vznik firem a změny organizace práce kladou větší důraz na schopnosti řešit problémy, pracovat v týmu, snížit prostoje a pomáhat rychle převádět změny vycházející z poptávky do nových návrhů výrobků a služeb. Místo rutinních činností a úkolů vystupuje do popředí schopnost inovace a okamžitého řešení problému i při plnění stále se měnících potřeb. Cennější jsou flexibilní pracovní síly schopné učit se novým dovednostem. Možnost získat zaměstnání je u absolventů často omezoována skutečností, že nemají praxi. Odborná příprava vyžaduje úzké vazby se sférou práce.

3.2.4 Projekt Pospolu

Projekt Pospolu je podpora spolupráce škol a firem se zaměřením na odborné vzdělávání v praxi. Jedná se o systémový, individuální projekt národní, financovaný z prostředků Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Připravilo ho Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR ve spolupráci se zaměstnavatelskými svazy a trvá od prosince 2012 do konce června 2015. Projekt realizuje MŠMT ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání, který zajišťuje naplnění klíčových aktivit.

Cílem projektu Pospolu je podpora spolupráce středních odborných škol a zaměstnavatelů, která povede k lepší přípravě absolventů škol, k prohloubení přípravy žáků v reálném pracovním prostředí a k hledání dalších možností spolupráce škol vedle odborného výcviku a odborné praxe ve firmách. Hlavním cílem projektu je dospět k návrhům legislativních úprav, které spolupráci škol a firem usnadní a umožní její prohloubení.

Sběr podnětů k těmto návrhům probíhá různými cestami, proběhla analýza stávajícího stavu spolupráce, a to prostřednictvím dotazníkového šetření na školách a vybraných firmách. Na plošné šetření navázaly hloubkové rozhovory s vybranými třiceti firmami a třiceti školami. Výsledky šetření byly popsány ve zprávách, které připravil dodavatel šetření.

Na základě pilotního ověřování stávající spolupráce mezi školami a firmami ve vybraných oborech převážně technického charakteru došlo k návrhům systémových opatření. Výběr partnerství je realizován formou výběrového řízení podle zákona o veřejných zakázkách.

Finanční podpora v pilotáži slouží zejména na úhradu výdajů spojených s ověřováním výuky žáků v reálném pracovním prostředí. Monitoring spolupráce škol a zaměstnavatelů se týká všech oborů, na rozdíl od pilotáže však nebude tato spolupráce v rámci projektu podporována finančně.

Po celou dobu trvání projektu probíhá individuální sběr podnětů ze škol, firem, asociací a sdružení a kdo chce, může se k problematice vyjádřit. Tyto podklady a podněty budou analyzovány a zpracovány do souboru opatření podporujících spolupráci škol a firem.

Zapojení sociálních partnerů do projektu Pospolu je realizován ve spolupráci se zaměstnavateli a zástupci veřejné sféry ve školství. Byla ustanovena komise sociálních partnerů, která reprezentuje jejich zájmy. Členy jsou zástupci zaměstnavatelských svazů, zástupci vysokých a středních škol, zaměstnavatelů, ministerstva průmyslu a obchodu ČR a krajů. Úloha komise sociálních partnerů je poradní.

Projekt Pospolu zavádí do praxe principy Evropského systému pro přenos kreditů v odborném vzdělávání (ECVET), jednoho z evropských nástrojů na podporu celoživotního učení, mobility žáků a učitelů a flexibility vzdělávacích cest k získání kvalifikace. ECVET je založen na popisu očekávaných výsledků učení. Znalostí, dovedností a kompetence mohou být dosaženy v různém učebním kontextu. Na tvorbě Jednotky výsledků učení (JVU) se společně podílejí škola a firma. Za hodnocené a dokumentované výsledky je udělen kredit. Průběh výcviku kontroluje učitel odborného výcviku vysílající organizace. V aplikovaných modelech (v modulech Stáže učitelů, Praktické vyučování - odborný výcvik a odborná praxe) se již s využitím prvků ECVET počítá.

V rámci realizace aktivity byly navrženy tři obecné modely spolupráce středních škol a firem, jeden pro obory vzdělávání, které zahrnují odborný výcvik (obory kategorie dosaženého vzdělání H), druhý pro obory vzdělání, v rámci nichž se realizuje odborná praxe (obory kategorie dosaženého vzdělání M), třetí pro obory kategorie dosaženého vzdělání L. Aplikované modely vycházejí z obecných modelů spolupráce škol a zaměstnavatelů a postupně vznikají pro všechny skupiny oborů. Obsahují konkrétní informace o spolupráci a o jejich cílech, obsahu organizačního zajištění a evaluace. Tyto modely slouží jako námět pro pedagogické pracovníky ve školách a pro zástupce firem při společném plánování, realizaci a hodnocení jejich spolupráce. V únoru 2014 probíhalo připomínkování modelu pro skupinu oboru Potravinářství a potravinářská chemie – kategorie H. Kooperativní model

odborného vzdělávání řeší následující otázky, a to legislativní zakotvení, možnost financování a vlastní vzdělávání žáků v praktických činnostech.

Klasický duální systém je zaveden v německy mluvících zemích. Jeho základním rysem je skutečnost, že žák má dvojí status. Ve škole je žákem a s podnikem má uzavřenou zaměstnaneckou smlouvu. Žák se zavazuje, že po vyučení do podniku nastoupí a naopak podnik se zavazuje zajištěním pracovního místa. Česká republika je oproti zemím s duálním systémem zemím s tradičně vysokým podílem vzdělávací složky ve vztahu k praktickému vyučování. Kooperativní model odborného vzdělávání proto vychází z reálných podmínek v ČR a od duálního systému německého typu se liší legislativně, finančně, v odpovědnosti za závěrečné zkoušky a v pojetí statusu žáka (projekt Pospolu).

3.3 Trh práce

3.3.1 Přechod absolventů SOŠ na trh práce

Problém uplatnitelnosti absolventů škol je v té nejobecnější poloze dán současným stavem naší ekonomiky, je ovlivňován prosperitou firem v regionu. Celková hospodářská situace, vysoká míra nezaměstnanosti a minimální počet volných míst, to jsou nejdůležitější faktory ovlivňující situaci absolventů na trhu práce. Za těchto okolností mají těžkosti s uplatněním i dobře připravení absolventi. Není možné opomíjet celkovou úroveň vzdělávacího systému. Z šetření názorů pracovníků úřadu práce a jejich výpovědí vyplývá, že v posledních letech dochází k vývoji, a to tak, že poptávka po pracovní síle strukturálně neodpovídá nabídce uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadě práce. Koordinace trhu práce se sférou vzdělávací je vnímána jako problém. Struktura vzdělávací nabídky by podle jejich názorů neměla pouze mechanicky kopírovat aktuální potřeby trhu práce, ale měla by vycházet z prognózy rozvoje jednotlivých odvětví. Uplatnitelnost absolventů úzce souvisí s kompatibilitou oborové struktury absolventů, se strukturou kvalifikačních požadavků zaměstnavatelů, jak současných tak především perspektivních. Za příčinu nezaměstnanosti absolventů je považována kumulace absolventů určitého oboru či skupiny oborů v určitém

okrese či regionu. Skupiny oborů jako Gastronomie, hotelnictví a turismus, Ekonomika a administrativa a Podnikání v oborech a odvětvích i přes současné problémy s uplatňováním absolventů patří mezi obory perspektivní (Ryška a kol., 2000).

Podle Kuchaře (2007) dosavadní zkušenosti z vývoje nezaměstnanosti potvrzují, že nejvíce potíží s hledáním odpovídajícího pracovního uplatnění mají mladí lidé po skončení přípravy na povolání. Vývoj nezaměstnanosti ukazuje, že větší problémy na trhu práce mají nejmladší uchazeči o zaměstnání, tedy ženy do 19 let se základním vzděláním.

Podle Jarkovské (2010) se genderová segregace na trhu práce projevuje jak horizontálně (ženy jsou zaměstnávány v sektorech, kde již převážnou většinu zaměstnaných tvoří ženy), tak vertikálně (tj. kariérní a příjmové perspektivy jsou ve statistickém srovnání s muži omezenější).

3.3.2 Uplatnitelnost absolventů na trhu práce

Zájem absolventů středních škol uplatnit se po ukončení studia ve vystudovaném oboru je vysoký, v závěru studia na střední škole vyjádřily přibližně tři čtvrtiny (76 %) absolventů zájem začít pracovat ve vystudovaném oboru. Přibližně 13 % absolventů chtělo pracovat v příbuzném oboru a jen 10 % uvádělo rozhodnutí odejít do jiného oboru. Skutečnost po ukončení studia byla však odlišná. Ve svém oboru se uplatnilo podle vyjádření 40 % absolventů, v příbuzném oboru asi 27 % a do jiného oboru odešlo 34 % dotázaných absolventů středních škol (Klufa, Vzdělávání 3/2014).

Podle Úlovce (2014) je přechod ze vzdělávacího systému do světa práce považován za jednu z nejvýznamnějších životních etap. Tento důležitý moment výrazným způsobem ovlivňuje budoucí kariéru jedince, jeho kvalitu života a nastavuje jeho životní standardy. Hledání prvního zaměstnání má dopad na formování přístupu k práci. Nepříznivá ekonomická situace ve společnosti a neustále se měnící podmínky na pracovním trhu znesnadňují, aby se jedinec úspěšně prosadil. Na trhu práce se neustále mění požadavky na pracovní sílu.

Ze strany zaměstnavatelů došlo k omezení nabídky volných pracovních míst, což zákonitě vedlo ke zvýšení konkurenčního boje mezi uchazeči o nabízené pracovní pozice. V důsledku akcentace role vzdělání ve společnosti a v souvislosti s pracovním uplatněním přestává platit pravidlo, že větší šanci mají lidé s vyšším stupněm dosaženého vzdělání. Vzdělanostní struktura se mění a počet osob s vyšším stupněm dosaženého vzdělání neustále přibývá. V dnešní době z hlediska uplatnitelnosti lze absolventy škol vstupující na trh práce s minimálními zkušenostmi pokládat za jednu z významných rizikových skupin na pracovním trhu. V rámci zveřejňovaných statistik se míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol na přelomu let 2012 – 2013 poměrně výrazně zvýšila, a to i navzdory tomu, že v některých oborech a profesích je vnímán nedostatek pracovní síly částečně zapříčiněný demografickým stárnutím populace a postupným poklesem síly jednotlivých ročníků. Na možnost uplatnění absolventů škol má kromě objektivních překážek na pracovním trhu značný vliv také subjektivní pohled zaměstnavatelů na jejich znalosti a dovednosti.

4 PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

4.1 Představení školy a pracoviště odborného výcviku

Střední škola technická, gastronomická a automobilní Chomutov jako příspěvková organizace vznikla v září 2012 sloučením Obchodní akademie, Střední odborné školy gastronomické a Středního odborného učiliště Chomutov. K novému sloučení došlo v lednu 2014, kdy se k této škole přidala Střední odborná škola služeb a Střední odborné učiliště Kadaň. Ke sloučení uvedených škol došlo v souladu s procesem optimalizace sítě středních škol realizovaným zřizovatelem Ústeckým krajem. Nově vzniklý subjekt se zařadil do páteřních škol Ústeckého kraje. V současné době ve škole studuje 1500 žáků denního studia a 200 žáků dálkového studia. Ve škole pracuje 202 pedagogických pracovníků a 78 nepedagogických pracovníků. Škola poskytuje střední odborné vzdělání v oblasti strojírenství, zemědělství a gastronomie v denní i dálkové formě studia zakončené maturitní zkouškou a získáním maturitního vysvědčení. Dále i v denním studiu poskytuje vzdělání, které je ukončeno závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu, v případě dvouleté praktické školy získáním osvědčení o závěrečné zkoušce absolventa. Škola poskytuje vzdělání také pro žáky se speciálními potřebami, popřípadě žáky imobilní. Výuka je realizována na čtyřech střediscích školy, a to v Chomutově, Údlicích, Jirkově a v Kadani, v případě odborného výcviku a odborné praxe také ve smluvních organizacích. Pro výuku jsou využívány moderní učební pomůcky podporující motivaci žáků a didaktická technika určená k prezentaci učiva.

Pracoviště odborného výcviku jsou vybavena moderními stroji, zařízeními a pomůckami, které splňují přísná kritéria v oblasti bezpečnosti a kvality práce. Veškeré formy a metody výuky jsou realizovány tak, aby žák v období vzdělávání získal maximum znalostí, dovedností, návyků a po získání výučního listu, byl uplatnitelný na trhu práce.

Odloučené pracoviště odborného výcviku v ulici Václavská v Chomutově bylo uvedeno do provozu v říjnu 2008 pro obory potravinářské a gastronomické (cukrář, pekař, kuchař-číšník, řezník-uzenář). Na pracovišti jsou moderní dílny a kuchyně, strojní vybavení pro dané obory, sklady surovin, materiálu a kompletní moderní zázemí pro žáky. Jeho součástí je i prodejna výrobků našich žáků, které jsou k dispozici i široké veřejnosti. Žáci se připravují

pod dohledem učitelů odborného výcviku výrobky na různé akce školy, rauty pro podniky atd.

Odborný výcvik na smluvním pracovišti školy je také pod dohledem instruktora, žáci opět pracují ve smíšených skupinách prvního až třetího ročníku, chlapci s děvčaty. S každým smluvním pracovištěm je uzavřena Smlouva o spolupráci při zabezpečení odborného výcviku, přílohami smlouvy jsou specifikace ke smlouvě se jmenným seznamem žáků, s přehledem ochranných osobních pracovních pomůcek, kterými jsou žáci vybaveni a pravidla o odměňování žáků za produktivní činnost. Naši učitelé odborného výcviku nesou při své práci se žáky velkou zodpovědnost a dbají pečlivě o jejich bezpečnost. Učitelé odborného výcviku a instruktoři vedou své žáky k tomu, aby si vytvořili odpovídající předpoklady pro uplatnění v praxi.

4.2 Charakteristika metod a forem

První metodou výzkumu je dotazník vytvořený speciálně pro tento výzkum. Respondenty byli žáci třetího ročníku učebního oboru Cukrář Střední školy technické, gastronomické a automobilní Chomutov. Dotazník není náročný, je sestaven z jednoduchých otázek a žáci jednoduše odpovídali. Žáci byli podrobně informováni o dobrovolném a anonymním vyplnění dotazníku a o použití výsledků jen do této bakalářské práce. Dotazník obsahuje 15 otázek a je rozdělen na tři části. Výsledky v tabulkách a grafech jsou zobrazeny procentuálně.

Dále byl průzkum realizován prostřednictvím rozhovorů se smluvními partnery, což vedlo k získání odpovědí na předem připravené otázky. Majitelé podniků byli předem písemně požádáni o souhlas uvádět jejich firmu do této bakalářské práce a zároveň o poskytnutí rozhovoru na předběžně domluvený termín. Pro všechny oslovené smluvní partnery existuje ve strukturovaném rozhovoru celkem 7 stejných otázek. Smluvními partnery jsou většinou soukromé firmy, u nichž žáci vykonávají odborný výcvik. Rozhovor se uskutečnil v době od ledna do února 2015. Byl proveden záznam rozhovoru a následně písemně zapsán.

Pro účely této bakalářské práce bylo provedeno také pozorování na odborném výcviku ve Václavské ulici v Chomutově a na smluvním pracovišti školy, a to v cukrárně Markétka v Mostě. Pozorování je realizováno na dvojici žákyň třetího ročníku v oboru Cukrář při přípravě korpusů (větrníky) z pálené hmoty na 50 kusů, a to na pracovišti odborného výcviku. Tutéž dvojici žákyň jsem pozorovala na domluveném smluvním pracovišti školy při přípravě korpusů (větrníky) z pálené hmoty na 200 kusů. Vše se konalo v lednu 2015. Při pozorování byl použit záznamový blok a psací potřeba.

4.3 Stanovení hypotéz

Hypotéza 1

Většina studentů si obor vybrala sama.

Hypotéza 2

Učitelé odborného výcviku a instruktoři jsou pro žáky vzorem a žáci si jich váží za to, že jim předávají své znalosti a dovednosti.

Hypotéza 3

Většina žáků bude chtít pracovat ve svém oboru a pokračovat v návaznosti studia.

Hypotéza 4

Smluvní partneři zaměstnají ty absolventy, kteří u nich vykonávali odborný výcvik během studia.

4.4 Vlastní zkušenosti

Moje prvotní zkušenosti s výukou žáků v oboru Cukrář jsem začala sbírat v soukromé firmě v Jirkově v letech 1992 – 2011, která byla smluvním pracovištěm a partnerem školy. V prvních měsících kromě bezpečnosti práce a hygienických návyků jsme naučili žáky pracovat se surovinami a hospodaření s nimi, tyto dovednosti jsou velmi důležité pro výrobu. Žáci byli poučeni o technologických postupech a využívali je k výrobě dalších produktů. Firma se zabývala velkovýrobou cukrářských výrobků a žáci si osvojovali nejen znalosti, ale také využívali naučené návyky a dovednosti. V rámci odborného výcviku při výrobě cukrářských výrobků se žáci prvních, druhých a třetích ročníků naučili pracovat v pracovním kolektivu. Žáci v plném provozu vykonávali činnosti tak, aby se bez problému uplatnili v zaměstnání. Za produktivní činnost byli žáci finančně odměňováni. Odborný výcvik na provozovně cukrářské firmy byl pro žáky užitečný z důvodů připravenosti začlenění se do budoucího zaměstnání. Spolupráce soukromé firmy se střední odbornou školou byla podle mého úsudku na dobré úrovni. Majitelka firmy pořádala pro žáky exkurze do čokoládovny, žáci se zúčastňovali různých soutěží, kde získávali další zkušenosti ve svém oboru. Byla jsem pověřena majitelkou firmy konzultovat činnost žáků na odborném výcviku v cukrářské dílně s pedagogickými pracovníky, řešili jsme, co je možné zlepšit jak v teoretických, tak v praktických dovednostech. Také jsem se zúčastňovala třídních schůzek. Svou činnost s žáky jsem konzultovala s vedoucím učitelem odborného výcviku. Cukrářská firma používala nové zařízení, pomůcky, nové suroviny a technologické postupy, které žáci na odborném výcviku využívali k rozvíjení dovedností. Na provozovně se také konaly závěrečné zkoušky. Absolventi, kteří vykonávali odborný výcvik ve firmě a osvědčili se v pracovním procesu, měli také zájem o práci. Majitelka každý rok zaměstnala až tři absolventy. Někteří z nich ve firmě pracují do dnešní doby.

Po dlouholetém působení v soukromé firmě a doplnění vzdělání ukončené maturitní zkouškou jsem nastoupila na Střední odbornou školu gastronomickou v Údlících v roce 2011 jako učitelka odborného výcviku. Má odborná praxe v oboru Cukrář začala na pracovišti odborného výcviku v ulici Václavská v Chomutově. Moji první žáci v tomto oboru byli ze všech tří ročníků. Žáci měli k dispozici moderní vybavení, zařízení a pomůcky k výrobě cukrářských výrobků. Při začátku výuky odborného výcviku jsem začínala s proškolením žáků o bezpečnosti práce a dodržování hygienických návyků. Na středisku odborného

výcviku Václavská jsou žáci připravováni podle školního vzdělávacího programu v oboru Cukrář pro výrobu a prodej. Žáky jsem připravovala na práci se zařízením cukrářské dílny, učila jsem je obsluhovat stroje. Dále jsem žáky seznamovala s prací se surovinami, učila je technologickým postupům a rozvíjela jejich znalosti, dovednosti a manuální zručnost.

Motivujeme žáky tím, že se zúčastňujeme různých soutěží (například Lázeňský pohárek v Karlových Varech, Česko-budějovické mlsání, Gastro Junior – Bidvest Cup Praha, Gastro Junior - Bidvest Cup Brno) a občas máme i úspěchy, v soutěži Gastro Junior – Bidvest Cup Praha jsme se dokonce umístili ve stříbrném pásmu a v soutěži Gastro Junior - Bidvest Cup Brno jsme skončili v pásmu bronzovém.

Z mého dlouhodobého pozorování vyplynulo, že naši žáci z odborného výcviku nejsou psychicky a ani fyzicky připraveni na skutečný pracovní proces po ukončení studia. Při vstupu do zaměstnání nemají zkušenosti s velkým pracovním týmem. V Chomutově jsou cukrářské výroby velmi omezené a žáci nemají možnost získat zkušenosti a dovednosti v reálném prostředí. Proto většina absolventů končí u jiné práce nebo na Úřadu práce, jako nezaměstnaní.

4.4.1 Dotazníkové šetření

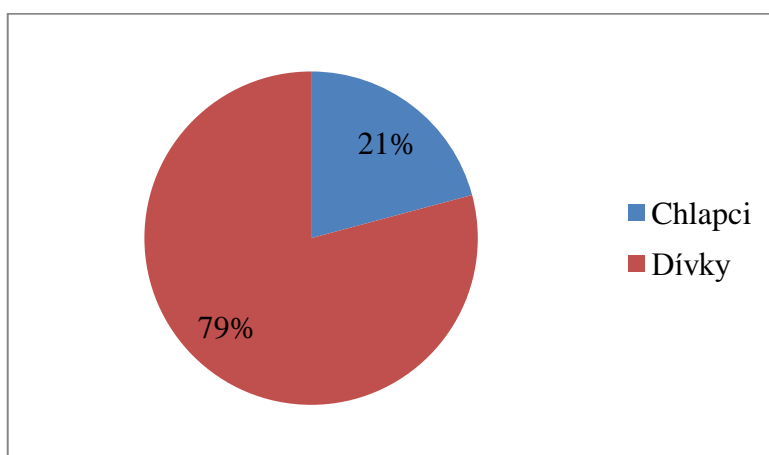
Průzkum byl realizován prostřednictvím strukturovaného dotazníku, který čítal 15 otázek a dále úvodní dotaz na pohlaví respondenta kvůli pozdějšímu srovnání názorů dívek a chlapců. Šetření se účastnilo celkem 24 respondentů. V první části dotazníku (otázka č. 1 – 4) se zjišťuje vliv na výběru oboru, spokojenost žáka, vztah k oboru, zájem o teorii a odborný výcvik. Druhá část (otázka č. 5 – 9) je zaměřená na pracovní prostředí, úroveň odborného výcviku, dovednosti a návyky, vztah žáků k učitelům a instruktorům a porozumění učiva. Ve třetí části dotazníku (otázka č. 10 – 15) se zkoumá vztah k práci, vztah ke škole, práce v oboru, následné studium, práce v podniku a studium jiného oboru.

Tabulka č. 1: Žáci 3. ročníku v oboru Cukrář

Počet respondentů v oboru Cukrář	
Chlapci	5
Dívky	19

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 1: Chlapci a dívky

Zdroj: vlastní zpracování

V oboru Cukrář převažují, co se počtu týče, dívky nad chlapci.

Otázka č. 1.: Kdo vám zvolil obor Cukrář?

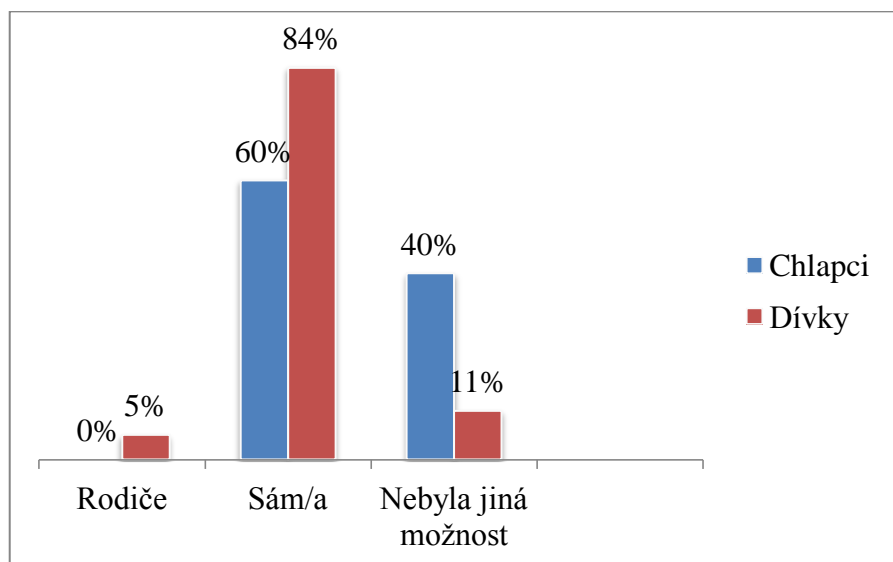
- Rodiče
- Sám/a
- Nebyla jiná možnost

Tabulka č. 2: Kdo vám zvolil obor Cukrář?

Kdo vám zvolil obor Cukrář?			
	Rodiče	Sám/a	Nebyla jiná možnost
Chlapci	0 %	60 %	40 %
Dívky	5 %	84 %	11 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2: Kdo vám zvolil obor Cukrář?

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí žáků vyplývá, že 84 % dívek a 60 % chlapců si obor zvolilo samo, 40 % dívek a 11 % chlapců nemělo jinou možnost si zvolit obor z různých důvodů a u 5 % dívek zvolili obor rodiče. U žádného chlapce rodiče neměli vliv na výběr oboru.

Otázka č. 2.: Líbí se vám obor Cukrář?

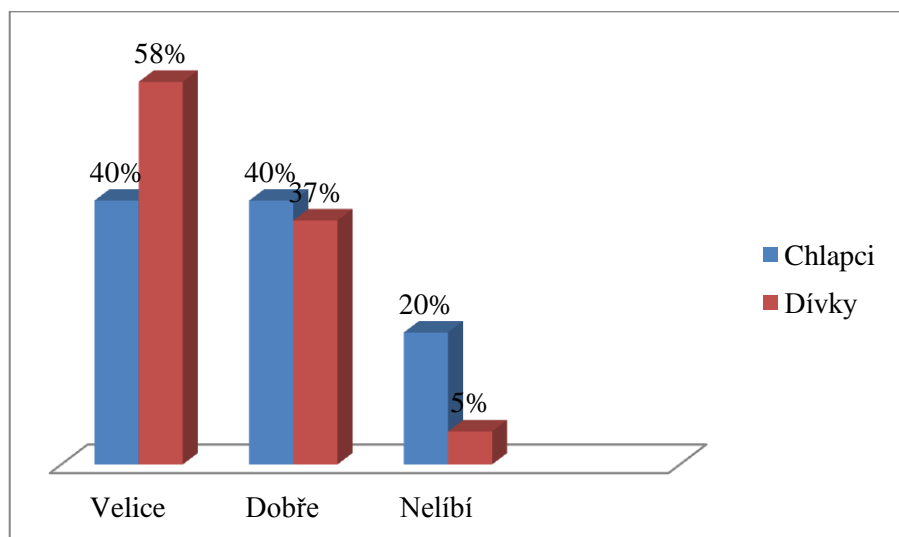
- Velice
- Dobře
- Nelíbí

Tabulka č. 3: Líbí se vám obor Cukrář?

Líbí se vám obor Cukrář?			
	Velice	Dobře	Nelíbí
Chlapci	40 %	40 %	20 %
Dívky	58 %	37 %	5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3: Líbí se vám obor Cukrář?

Zdroj: vlastní zpracování

Ve druhé otázce 58 % dívek a 40 % chlapců odpovědělo, že se jim velice líbí obor. Dobře obor ohodnotilo 37 % dívek a 40 % chlapců. 20 % chlapců a 5 % dívkám se obor nelíbí.

Otázka č. 3.: Jaký máte vztah ke svému oboru?

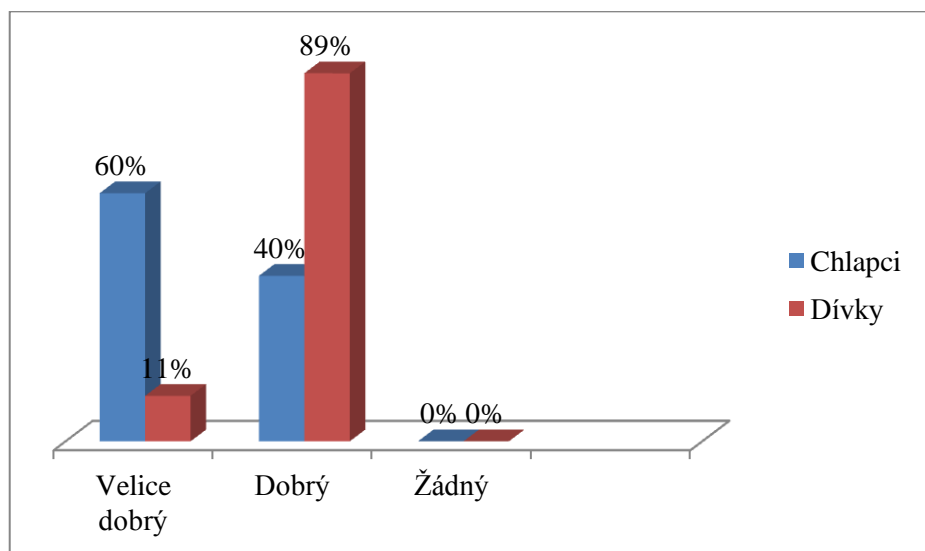
- Velice dobrý
- Dobrý
- Žádný

Tabulka č. 4: Jaký máte vztah ke svému oboru?

Jaký máte vztah ke svému oboru?			
	Velice dobrý	Dobrý	Žádný
Chlapci	60 %	40 %	0 %
Dívky	11 %	89 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4: Jaký máte vztah ke svému oboru?

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí na třetí otázku jsme se dozvěděli, že 89 % dívek a 40 % chlapců má k oboru dobrý vztah. Velice dobrý vztah ke svému oboru má 11 % dívek a 60 % chlapců.

Otázka č. 4.: Co vás více zajímá?

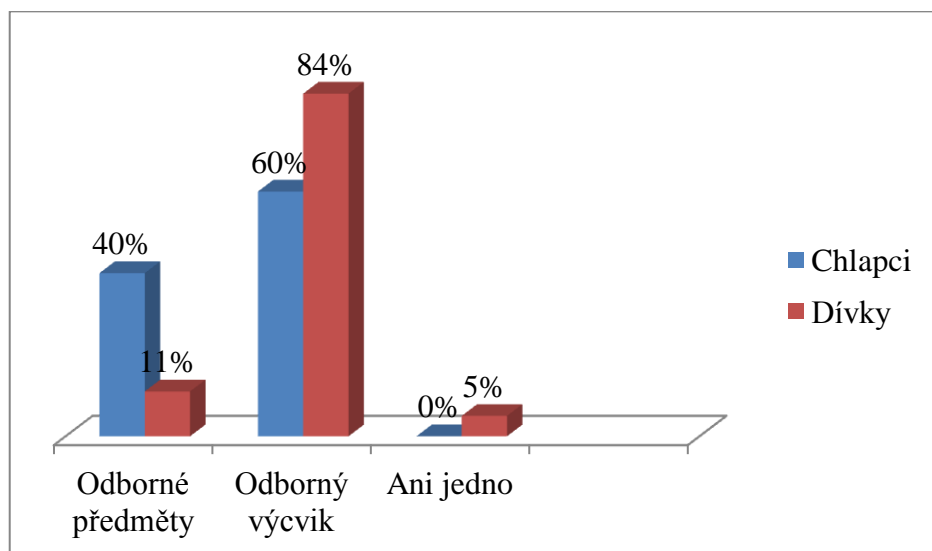
- Odborné předměty
- Odborný výcvik
- Ani jedno

Tabulka č. 5: Co vás více zajímá?

Co vás více zajímá?			
	Odborné předměty	Odborný výcvik	Ani jedno
Chlapci	40 %	60 %	0 %
Dívky	11 %	84 %	5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 5: Co vás více zajímá?

Zdroj: vlastní zpracování

V této čtvrté otázce je patrné, že žáky zajímá více odborný výcvik, odpovědělo tak 84 % dívek a 60 % chlapců. O odborné předměty se zajímá 11 % dívek a 40 % chlapců. O odborné předměty ani o odborný výcvik nejeví zájem 5 % dívek.

Otázka č. 5.: Absolvovali jste odborný výcvik v průběhu tří let i v jiném podniku?

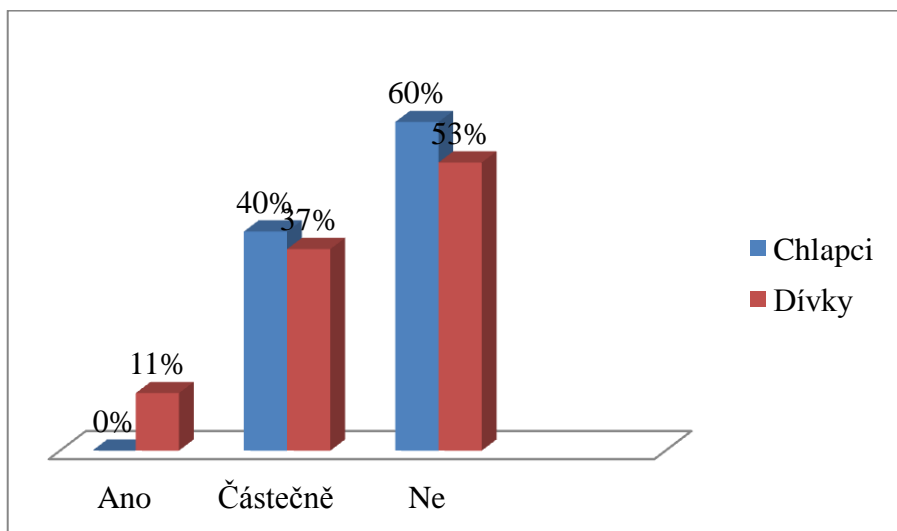
- Ano
- Částečně
- Ne

Tabulka č. 6: Absolvovali jste odborný výcvik v průběhu tří let i v jiném podniku?

Absolvovali jste odborný výcvik v průběhu tří let i v jiném podniku?			
	Ano	Částečně	Ne
Chlapci	0 %	40 %	60 %
Dívky	10,5 %	37 %	52,5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6: Absolvovali jste odborný výcvik v průběhu tří let i v jiném podniku?

Zdroj: vlastní zpracování

V páté otázce žáci odpověděli, že v průběhu tří let nevystřídalo 53 % dívek a 60 % chlapců odborný výcvik i v jiném podniku. Pouze 11 % dívek mělo možnost poznat jiné pracovní prostředí a částečně pak 37 % dívek a 40 % chlapců.

Otázka č. 6.: Jaká si myslíte, že je úroveň odborného výcviku?

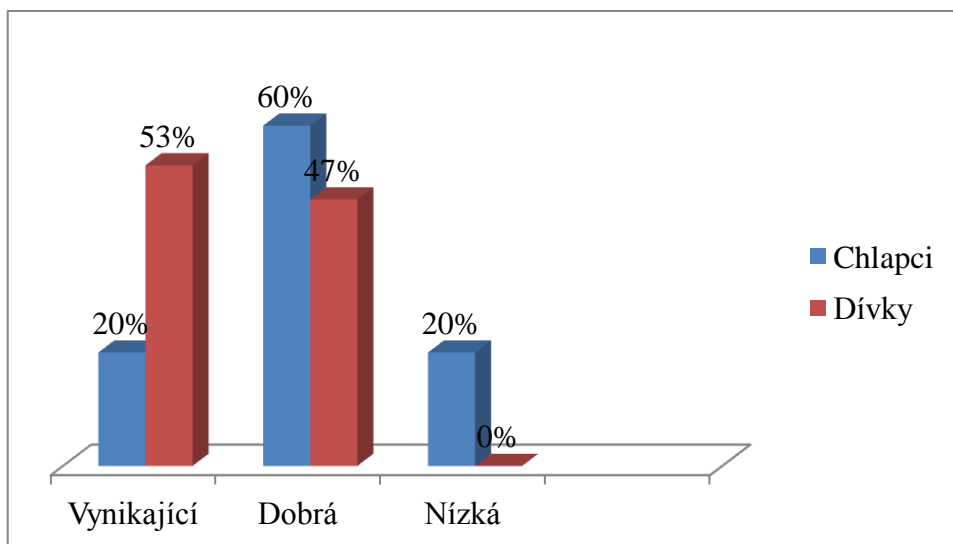
- Vynikající
- Dobrá
- Nízká

Tabulka č. 7: Jaká si myslíte, že je úroveň odborného výcviku?

Jaká si myslíte, že je úroveň odborného výcviku?			
	Vynikající	Dobrá	Nízká
Chlapci	20 %	60 %	20 %
Dívky	53 %	47 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 7: Jaká si myslíte, že je úroveň odborného výcviku?

Zdroj: vlastní zpracování

Úroveň odborného výcviku je podle 47 % dívek a 60 % chlapců dobrá. Na vynikající úrovni je odborný výcvik podle 53 % dívek a 20 % chlapců. 20 % chlapců ohodnotilo úroveň za velmi nízkou, mohlo nejspíše porovnávat s jiným podnikem, kde je úroveň mnohem lepší.

Otázka č. 7.: Zvládnutí všech dovedností a návyků v cukrářské výrobě považujete za:

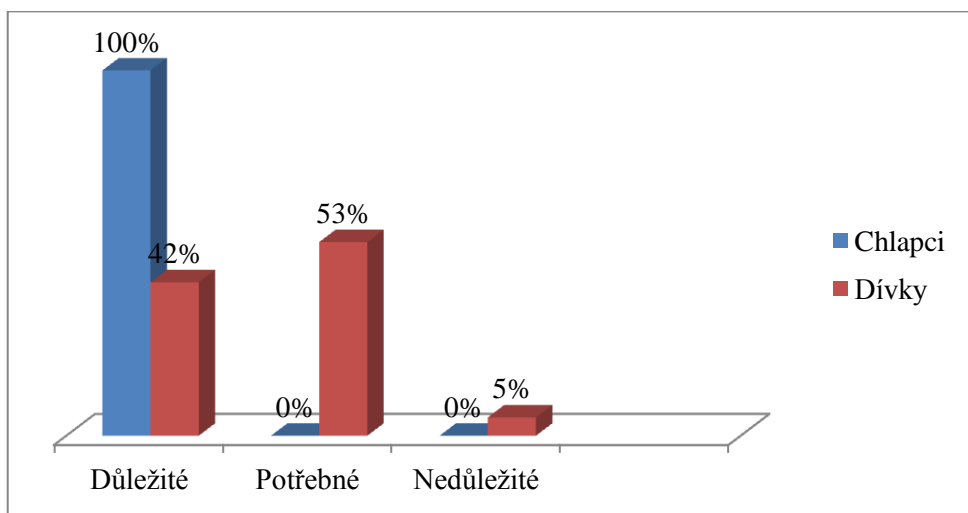
- Důležité
- Potřebné
- Nedůležité

Tabulka č. 8: Zvládnutí všech dovedností a návyků v cukrářské výrobě považujete za:

Zvládnutí všech dovedností a návyků v cukrářské výrobě považujete za:			
	Důležité	Potřebné	Nedůležité
Chlapci	100 %	0 %	0 %
Dívky	42 %	53 %	5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8: Zvládnutí všech dovedností a návyků v cukrářské výrobě považujete za:

Zdroj: vlastní zpracování

V sedmé otázce žáci označili, že zvládnutí všech dovedností a návyků považují za důležité, celkem tak odpovědělo 42 % dívek a dokonce 100 % chlapců. Dovednosti a návyky považuje 53 % dívek za potřebné. Za nedůležité je považuje 5 % dívek, evidentně nemají o výuku zájem.

Otázka č. 8.: Čeho si vážíte na učitelích odborného výcviku nebo instruktorech?

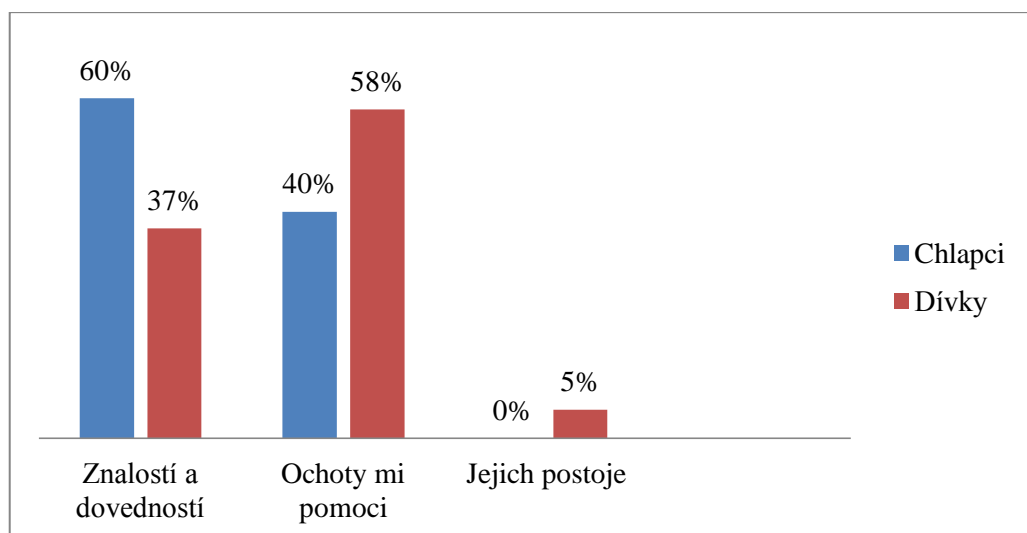
- Znalostí a dovedností
- Ochoty mi pomoci
- Jejich postoje

Tabulka č. 9: Čeho si vážíte na učitelích odborného výcviku nebo instruktorech?

Čeho si vážíte na učitelích odborného výcviku nebo instruktorech?			
	Znalostí a dovedností	Ochoty mi pomoci	Jejich postoje
Chlapci	60 %	40 %	0 %
Dívky	37 %	58 %	5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9: Čeho si vážíte na učitelích odborného výcviku nebo instruktorech?

Zdroj: vlastní zpracování

Na osmou otázku odpovědělo 37 % dívek a 60 % chlapců, že si váží na učitelích a instruktorech znalostí a dovedností. 58 % dívek a 40 % chlapců si váží učitelů a instruktorů pro jejich ochotu pomoci žákům kdykoli a v jakékoli situaci. 5 % dívek také oceňuje jejich postoje.

Otázka č. 9.: Učitel odborného výcviku nám vysvětlí probírané učivo tak, že tomu rozumím:

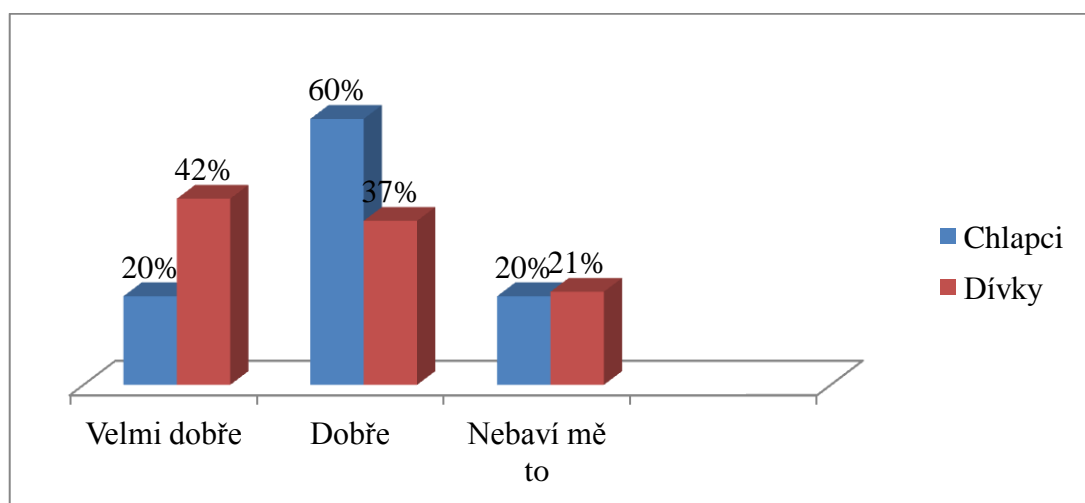
- Velmi dobře
- Dobře
- Nebaví mě to

Tabulka č. 10: Učitel odborného výcviku nám vysvětlí probírané učivo tak, že tomu rozumím:

Učitel odborného výcviku nám vysvětlí probírané učivo tak, že tomu rozumím:			
	Velmi dobře	Dobře	Nebaví mě to
Chlapci	20 %	60 %	20 %
Dívky	42 %	37 %	21 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 10: Učitel odborného výcviku nám vysvětlí učivo tak, že tomu rozumím:

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí na devátou otázku je patrné, že vysvětlení učiva rozumí velmi dobře 42 % dívek a 20 % chlapců. Dobře učivu rozumí 37 % dívek a 60 % chlapců. Vysvětlení učiva nerozumí 21 % dívek a 20 % chlapců nejspíše z důvodů, že je to nebaví a nemají zájem pochopit učivo.

Otázka č. 10.: Kdo vás vede k pracovitosti?

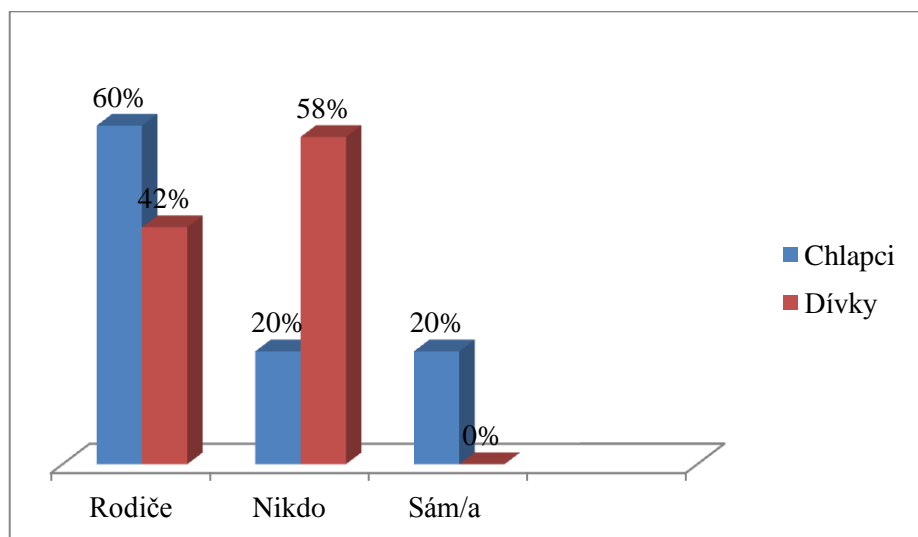
- Rodiče
- Nikdo
- Sám/ a

Tabulka č. 11: Kdo vás vede k pracovitosti?

Kdo vás vede k pracovitosti?			
	Rodiče	Nikdo	Sám/a
Chlapci	60 %	20 %	20%
Dívky	42 %	58 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 11: Kdo vás vede k pracovitosti?

Zdroj: vlastní zpracování

V desáté otázce odpovědělo 42 % dívek a 60 % chlapců, že je vedou k práci rodiče. 20 % chlapců si vyhledává práci samo. 58 % dívek a 20 % chlapců odpovědělo, že je k práci nevede nikdo, což by mohlo poukazovat na jejich lenost.

Otázka č. 11.: Kdybyste se měli znovu rozhodnout, přihlásili byste se na tento obor?

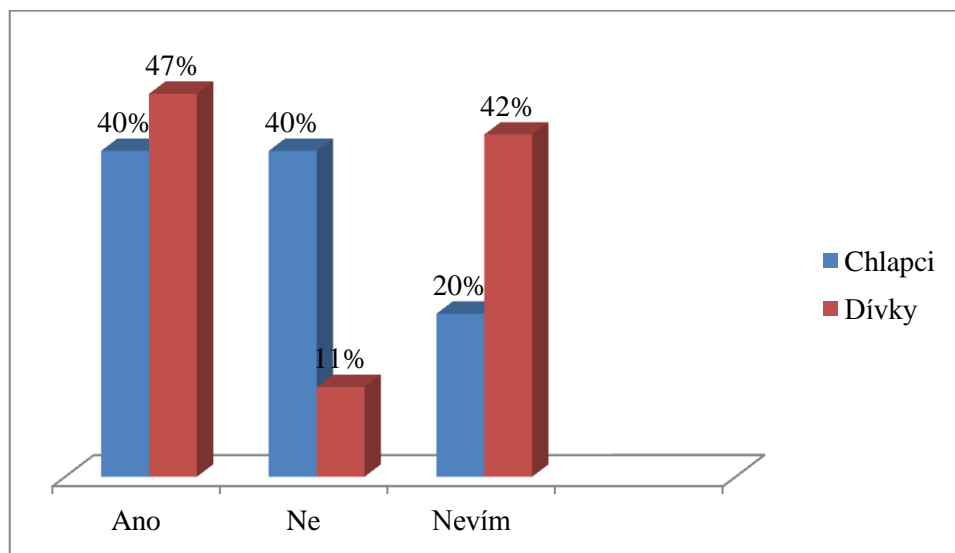
- Ano
- Ne
- Možná

Tabulka č. 12: Kdybyste se měli znovu rozhodnout, přihlásili byste se na tento obor?

Kdybyste se měli znovu rozhodnout, přihlásili byste se na tento obor?			
	Ano	Ne	Nevím
Chlapci	40 %	40 %	20 %
Dívky	47 %	11 %	42 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 12: Kdybyste se měli znovu rozhodnout, přihlásili byste se na tento obor?

Zdroj: vlastní zpracování

Na jedenáctou otázku, zda by se žáci na tento obor znovu přihlásili, kladně odpovědělo 47 % dívek a 40 % chlapců. 42 % dívek a 20 % chlapců neví, zda by se znovu přihlásili na stejný obor a 11% dívek a 40 % chlapců by se již rozhodlo jinak.

Otázka č. 12.: Až dokončíte školu, budete pracovat jako cukrář?

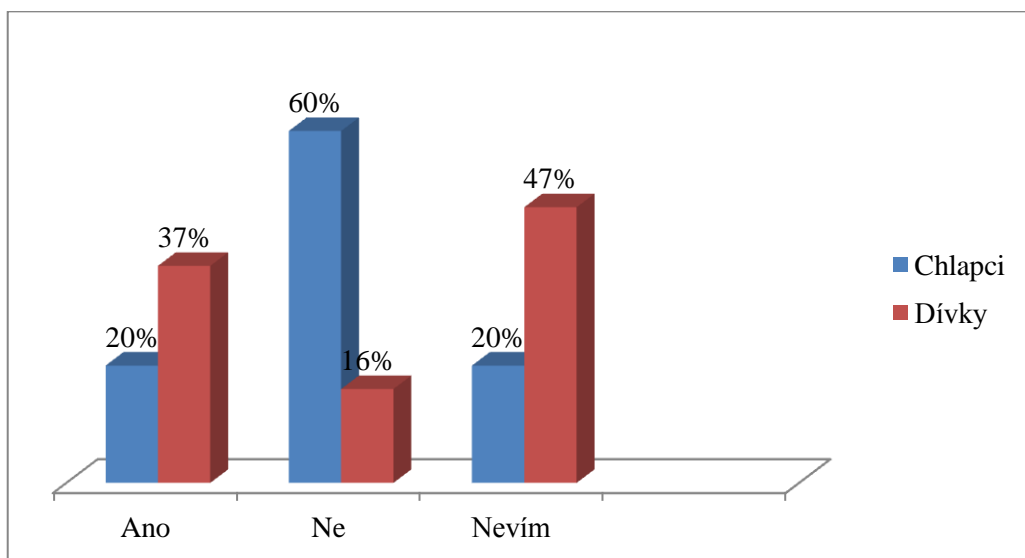
- Ano
- Ne
- Nevím

Tabulka č. 13: Až dokončíte školu, budete pracovat jako cukrář?

Až dokončíte školu, budete pracovat jako cukrář?			
	Ano	Ne	Nevím
Chlapci	20 %	60 %	20 %
Dívky	37 %	16 %	47 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 13: Až dokončíte školu, budete pracovat jako cukrář?

Zdroj: vlastní zpracování

Ve dvanácté otázce odpovědělo 47 % dívek a 20 % chlapců, že ještě neví, zda budou chtít pracovat jako cukrář. Rozhodnuto, že bude chtít pracovat ve svém oboru, je 37 % dívek a 20 % chlapců. Ostatní, tedy 16 % dívek a 60 % chlapců, nechtějí pracovat v tomto oboru.

Otázka č. 13.: Budete pokračovat po ukončení oboru ve dvouletém nástavbovém studiu?

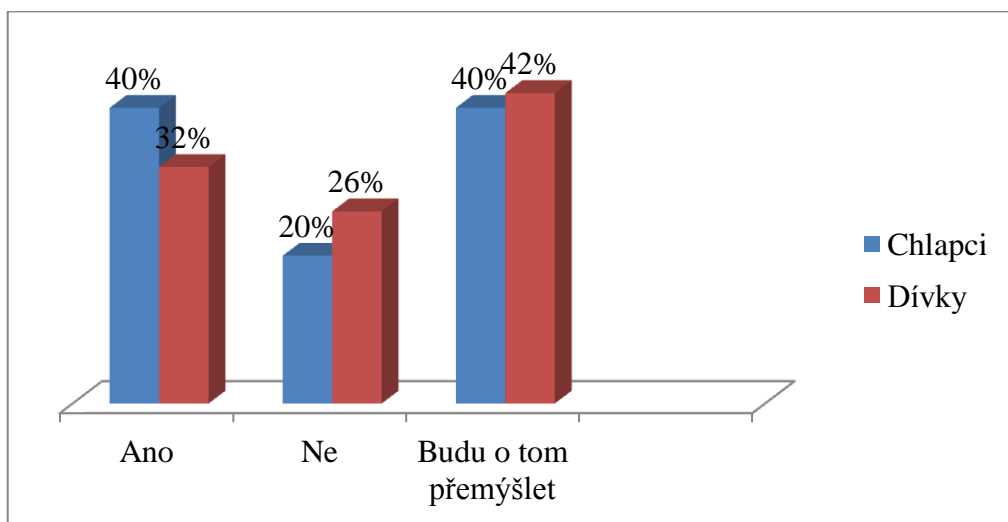
- Ano
- Ne
- Budu o tom přemýšlet

Tabulka č. 14: Budete pokračovat po ukončení oboru ve dvouletém nástavbovém studiu?

Budete pokračovat po ukončení oboru ve dvouletém nástavbovém studiu?			
	Ano	Ne	Budu o tom přemýšlet
Chlapci	40 %	20 %	40%
Dívky	32 %	26 %	42 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 14: Budete pokračovat po ukončení oboru ve dvouletém nástavbovém studiu?

Zdroj: vlastní zpracování

Ve třinácté otázce odpovědělo 42 % dívek a 40 % chlapců, že bude přemýšlet o dalším studiu. Studovat bude chtít 40 % dívek a 32 % chlapců. Ostatní studovat nechtějí (26 % dívek a 20 % chlapců).

Otázka č. 14.: Chtěli byste pracovat v podniku, kde vykonáváte odborný výcvik?

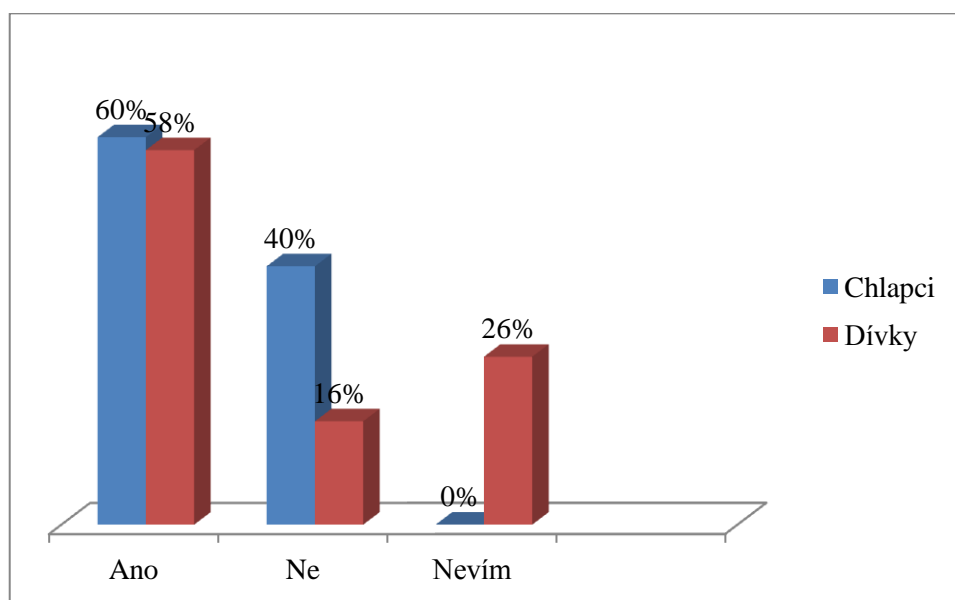
- Ano
- Ne
- Nevím

Tabulka č. 15: Chtěli byste pracovat v podniku, kde vykonáváte odborný výcvik?

Chtěli byste pracovat v podniku, kde vykonáváte odborný výcvik?			
	Ano	Ne	Nevím
Chlapci	60 %	40 %	0 %
Dívky	58 %	16 %	26 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 15: Chtěli byste pracovat v podniku, kde vykonáváte odborný výcvik?

Zdroj: vlastní zpracování

Na čtrnáctou otázku kladně odpovědělo 58 % dívek a 60 % chlapců. Zatím není rozhodnuto 26 % dívek. 16 % dívek a 40 % chlapců nechce pracovat v podniku, kde vykonávalo odborný výcvik.

Otázka č. 15.: Chtěli byste studovat po ukončení oboru i jiné zaměření?

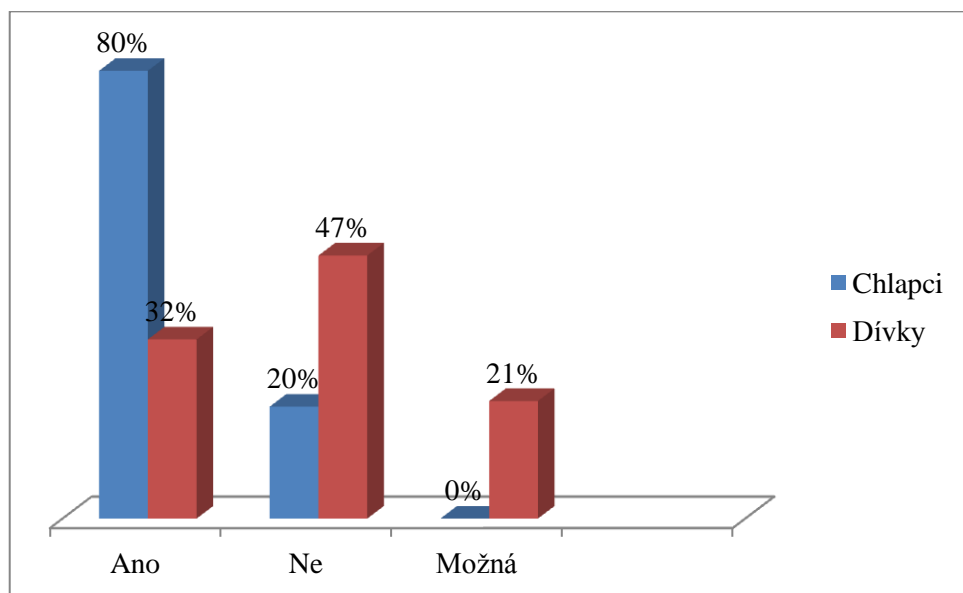
- Ano
- Ne
- Možná

Tabulka č. 16: Chtěli byste studovat po ukončení oboru i jiné zaměření?

Chtěli byste studovat po ukončení oboru i jiné zaměření?			
	Ano	Ne	Možná
Chlapci	80 %	20 %	0 %
Dívky	32 %	47 %	21 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 16: Chtěli byste studovat po ukončení oboru i jiné zaměření?

Zdroj: vlastní zpracování

V patnácté otázce jsme se dozvěděli, že po ukončení školy má další studijní ambice ovšem v jiném oboru 32 % dívek a 80 % chlapců. Ostatní se rozhodli, že studovat jiný obor nebudou (47 % dívek a 20 % chlapců). Možná bude dále studovat 21 % dívek.

Shrneme-li odpovědi respondentů, můžeme dojít k několika zajímavým zjištěním. V první části dotazníkového šetření jsem došla k závěru, že většina žáků si obor vybrala sama. Domnívala jsem se, že rodiče v dnešní době už tolik neovlivňují své děti k volbě povolání, jak tomu mohlo být v minulosti. Tato hypotéza se mi potvrdila. Žáci si obor zvolili z různých důvodů, jednak se předem informovali jaké znalosti a dovednosti se v průběhu tří let naučí, aby se dobře uplatnili na trhu práce, nebo se rozhodli na základě toho, že někdo v rodině se již cukrářství věnuje a většina z nich si zkoušela upéct nějaký ten dort doma. Menší část žáků neměla možnost si zvolit obor podle svých představ, ale časem zjistila, že toto povolání je pro ni také zajímavé. Většině žáků se obor líbí velice, jsou spokojeni a mají velmi dobrý vztah k této práci. Líbí se jim více odborný výcvik než odborné předměty, domnívám se, že tomu tak je proto, že ve škole jen sedí v lavici a poslouchají, kdežto na odborném výcviku mohou předvádět své naučené dovednosti.

Ve druhé části dotazníkového šetření je patrné, že většina žáků po celou dobu odborného výcviku zůstala na jednom pracovišti a neměla možnost poznat jiné pracovní prostředí. Většina žáků pochází z Chomutova, dvě provozovny pro odborný výcvik je opravdu málo a dojíždět do jiného okresu na odborný výcvik žáci nechtějí. Úroveň odborného výcviku považují žáci za dobrou, jen malé procento uvedlo úroveň velmi nízkou, což nasvědčuje tomu, že se toto malé procento žáků seznámilo i s jinými výrobny a mohlo porovnávat podle svých zkušeností. Zvládnutí všech dovedností a návyků považují žáci za důležité a potřebné k manuální práci. K tomu je potřeba, aby učitelé a instruktoři vedli žáky v souladu se vzdělávacím programem. Přibližně polovina žáků si váží svých učitelů a instruktorů za to, že jim předávají své znalosti a dovednosti, ale zároveň si cení na učitelích a instruktorech, že jim ochotně pomáhají kdykoliv a v jakékoli situaci, ať už se jedná o soukromé nebo pracovní problémy. Hypotéza, že učitelé odborného výcviku a instruktoři jsou pro žáky vzorem a žáci si jich váží za to, že jim předávají své znalosti a dovednosti, se mi potvrdila pouze u polovičního počtu žáků. Většina žáků odpověděla, že vysvětlení učiva rozumí dobře.

Z třetí části z dotazníkového šetření vyplývá, že k pracovitosti žáků je vedou rodiče, což je také vidět na žácích při činnostech na odborném výcviku. U žáků, kteří jsou doma hýčkáni rodiči, jež je nevedou k pracovitosti a vše za ně udělají, se časem ukáže, že to není správné. Malé procento žáků si vyhledává práci samo a nemusí jim nikdo říkat, co a jak mají dělat.

Většina žáků také odpověděla, že by se na tento obor znovu vrátila. To je také známka toho, že pro některé žáky může být práce cukrářů nejen zajímavá, ale stává se i zálibou. Po dokončení studia by chtělo průměrně 28,5 % žáků pracovat v oboru Cukrář. O návaznosti na studium by uvažovalo 36 % žáků. 41 % žáků ještě není rozhodnuto o dalším pokračování studia. Většina žáků by ráda pracovala v podniku, kde vykonávala odborný výcvik. Větší ambice studia v jiném zaměření mají chlapci.

4.4.2 Pozorování

Pozorováním jsem chtěla zjistit, jak se žákyně uplatní při manuální práci na rozdílném pracovišti, kde se vyrábí větší množství výrobků. Pozorování pracovní činnosti žákyň probíhalo v prostředí našeho odborného výcviku a na smluvním pracovišti školy. Na středisku odborného výcviku žáci pracují pod dohledem učitelů odborného výcviku. Žáci pracují ve smíšených skupinách prvního až třetího ročníku, chlapci spolupracují s děvčaty. Žáci jsou vedeni k samostatnosti, rozhodnosti i odpovědnosti za své chování a jednání. Jsou připraveni reagovat na měnící se potřeby i změny v rámci svého oboru. Trvalým nácvikem a procvičováním činností si vytváří praktické dovednosti a vhodné pracovní návyky, dynamický stereotyp. Při práci dodržují zásady bezpečnosti, ochrany zdraví při práci a požární ochrany. Učitelé odborného výcviku se snaží s žáky řešit odborné problémy a problémové situace.

Žákyně na odborném výcviku v cukrářské dílně si nanormovaly a připravily potřebné suroviny, pomůcky a zařízení k výrobě korpusů. Po přípravě následovala vlastní práce a úklid pracovní plochy včetně pomůcek. Žákyně si vedly jak časově, tak i po hygienické stránce a dodržení bezpečnosti práce velmi dobře. Celá činnost probíhala v rámci jedné hodiny. Kvalita výrobků odpovídala stanoveným požadavkům. Žákyně nikdo nerozptyloval, byly psychicky vyrovnané a v prostředí se cítily klidně. Tytéž dívky na pracovišti Markétka začaly s přípravou obdobně jako v cukrářské dílně, ovšem vzhledem k neznámému prostředí potřebovaly pomoc s orientací na pracovišti, na vše se musely neustále ptát. Jejich činnost vypadala nesamostatně, ač nešlo o jejich vinu. Vše jim pochopitelně trvalo déle, celý proces

se protáhl o hodinu a půl. Práce byla méně kvalitní a jejich manuální zručnost se snížila kvůli psychické nevyrovnanosti.

Z pozorování jasně vyplynulo, že žákyně ve větším provozu neobstály, výsledky zadané práce neodpovídaly očekávanému výstupu, požadavky nebyly zcela naplněny.

4.4.3 Rozhovory se smluvními partnery

Pro podrobnější analýzu problému bylo požádáno sedm smluvních partnerů školy, u nichž žáci vykonávají odborný výcvik v oboru Cukrář, o rozhovor. Otázky byly předem připraveny. Pouze tři soukromé firmy byly ochotné a vstřícné na otázky odpovědět. Průzkum byl zaměřen na názory smluvních partnerů o zaměstnávání absolventů.

Otázky:

1. Jak jste spokojeni se samostatností našich žáků?
2. Mají žáci dostatečné odborné dovednosti a návyky?
3. Co postrádáte u žáků naší školy?
4. Na jaké dovednosti kladete důraz při přijímání žáků naší školy?
5. V čem vidíte hlavní problematiku uplatnitelnosti absolventů na trhu práce?
6. Přijali jste v poslední době absolventa do zaměstnání?
7. Přijali byste absolventa do zaměstnání?

Cukrářství Stárek, Louny

I. Jak jste spokojeni se samostatností našich žáků?

Když k nám nastoupí žáci prvního ročníku, učíme je samostatnosti. Pokud se jedná o žáky druhého nebo třetího ročníku, záleží na jejich zájmu o obor. Během měsíce si žáci zvyknou na prostředí a vše se urovná našim požadavkům.

II. Mají žáci dostatečné odborné dovednosti a návyky?

Někteří žáci mají spíše teoretické znalosti. Odborné dovednosti mají žáci dostatečné. Návyky žáci mají od svých rodičů z domova, na odborném výcviku dodržují hygienické zásady.

III. Co postrádáte u žáků naší školy?

Problém s převody jednotek jsme už řešili s vaší školou. Žákům chybí matematické znalosti, ale s touto chybou se potýkají již ze základní školy.

IV. Na jaké dovednosti kladete důraz při přijímání žáků naší školy?

Při přijímání žáků na pracoviště neklademe důraz na nic. Koho nám škola přidělí, toho přijmeme a pracujeme s tímto žákem. Jak se žáci ke svému oboru postaví, se ukáže v průběhu odborného výcviku v naší firmě.

V. V čem vidíte hlavní problematiku uplatnitelnosti absolventů na trhu práce?

Hlavní problematikou uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je více důvodů. Cukráři mají více manuální a těžkou práci za minimální mzdu. Mé zkušenosti jsou takové, že cukráři nechtějí pracovat ve svém oboru. Pokud cukrář nepracuje v hotelu, často hledá zaměstnání v jiném oboru nebo se rekvalifikuje. Mzdové náklady zatěžují podnikatelskou sféru. Nákupní síla je slabší.

VI. Přijali jste v poslední době absolventa do zaměstnání?

Od roku 2006 – 2015 jsem zaměstnával celkem čtyři absolventky, které vykonávaly odborný výcvik v naší firmě.

VII. Přijali byste absolventa do zaměstnání?

Pokud bude možnost a absolvent bude mít zájem, určitě ho zaměstnám. Situace v dnešní době je komplikovaná. Pokud dobře zaplatíte zaměstnance, zůstane na delší dobu a udržuje si práci.

Cukrárna Markétka, Most

I. Jak jste spokojeni se samostatností našich žáků?

Se samostatností vašich žáků jsem s některými celkem spokojený.

II. Mají žáci dostatečné odborné dovednosti a návyky?

Odborné dovednosti a návyky nemají žáci, které obor nebaví a přihlásili se jen proto, aby získali výuční list. Nejsou všichni žáci stejní. Někteří mají dostatečné odborné dovednosti a návyky, někteří si je v průběhu odborného výcviku musí osvojovat.

III. Co postrádáte u žáků naší školy?

U žáků postrádám pokoru a učenlivost.

IV. Na jaké dovednosti kladete důraz při přijímání žáků naší školy?

Při přijímání žáků kladu důraz na zručnost, spolehlivost a hygienu.

V. V čem vidíte hlavní problematiku uplatnitelnosti absolventů na trhu práce?

Hlavní problematikou uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je nedostatek cukrářských provozoven. Dalším problémem je, že žáci se hlásí na obor, ke kterému nemají vztah.

VI. Přijali jste v poslední době absolventa do zaměstnání?

Do zaměstnání jsem v poslední době nepřijal žádného absolventa.

VII. Přijali byste absolventa do zaměstnání?

Pokud by měl zájem některý absolvent o zaměstnání se vztahem k oboru, určitě bych ho zaměstnal.

Cukrárna U Koupaliště, Louny

I. Jak jste spokojeni se samostatností našich žáků?

Se samostatností vašich žáků jsem celkem spokojená.

II. Mají žáci dostatečné odborné dovednosti a návyky?

Žáci mají dostatečné dovednosti a návyky.

III. Co postrádáte u žáků naší školy?

U žáků postrádáme převody jednotek, aby správně vypočítali surovinovou normu.

IV. Na jaké dovednosti kladete důraz při přijímání žáků naší školy?

Při přijímání žáků kladu důraz hlavně na matematické znalosti, dodržení hygieny.

V. V čem vidíte hlavní problematiku uplatnitelnosti absolventů na trhu práce?

Hlavní problematiku uplatnitelnosti absolventů na trhu práce vidím v tom, že žáci, kteří nemají vztah ke svému oboru, se neuplatní na trhu práce. Žáci, kteří se naučí dobře pracovat ve svém oboru, najdou uplatnění.

VI. Přijali jste v poslední době absolventa do zaměstnání?

Ano, přijala jsem absolventku.

VII. Přijali byste absolventa do zaměstnání?

Ano, budu přijímat další, velice šikovnou absolventku do zaměstnání.

Se samostatností našich žáků jsou smluvní partneři celkem spokojeni. Pokud žáci jsou přiděleni na smluvní pracoviště a zajímají se o obor, nemají tito žáci problém začlenit se do pracovního kolektivu. Žáci pasivní, mají však se samostatností obtíž.

Žáci jsou ze školy po teoretické stránce dobře připravení. Odborné dovednosti jsou u některých nedostatečné, ale v případě zájmu o obor si je žáci rychleji osvojí. Hygienické a pracovní návyky žáci splňují dle požadavků smluvních pracovišť odborného výcviku.

Ve třetí otázce se majitelé firmy shodují, že žáci neovládají převody jednotek, což je při přípravě surovinové normy k výrobě cukrářských produktů velmi důležité. Matematické znalosti by si žáci měli přinést ze základní školy. U některých žáků se postrádá pravidelná docházka, pokora a snaha se učit novým trendům v cukrářské výrobě.

Při přijímání žáků naší školy kladou smluvní partneři důraz na dodržení hygienických zásad, na matematické dovednosti a manuální zručnost a spolehlivost. V tom se všichni majitelé firem shodli.

Majitelé se shodují, že žáci ve většině případů nemají vztah k oboru a kvůli tomu se neuplatní na trhu práce. Dalším problémem je nedostatek cukrářských provozoven v regionu. Cukráři vykonávají manuální a těžkou práci, která není dostatečně ohodnocená.

Většina smluvních partnerů v poslední době zaměstnala ty absolventy, kteří u ní vykonávali odborný výcvik během studia. Majitelé firmy se shodli na tom, že by v případě potřeby obsazení uvolněného pracovního místa absolventa se vztahem k oboru přijali. U této odpovědi se má hypotéza, že smluvní partneři zaměstnají ty absolventy, kteří u nich vykonávali odborný výcvik během studia, potvrdila.

5 Zhodnocení výsledků

Nyní nastává chvíle, kdy je potřeba shrnout výsledky celé bakalářské práce. Za použití zmíněných metod jsem zjistila několik podstatných informací, s kterými bude možné dále pracovat.

Z odpovědí žáků vyplývá, že většina respondentů si obor zvolila sama, což potvrzuje mou první hypotézu. Rodiče do procesu výběru oboru zasahují jen minimálně, žáci jsou sami dostatečně informováni, aby tento důležitý životní krok směli řešit sami, a to bychom mohli vidět jako pozitivum, neboť svým výběrem pochopitelně prokazují zájem o obor. Jako kladné zjištění vnímám také to, že žáci projevili náklonnost spíše k odbornému výcviku, což znamená větší zájem o pracovní proces. Názor, že toto by mohlo vést k lepší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce, nezastávám jen já, ale stejně pohlíží na zmíněnou situaci i dotazovaní majitelé firem.

Hypotéza číslo 2 předpokládá, že učitelé odborného výcviku a instruktoři jsou pro žáky vzorem a žáci si jich váží za to, že jim předávají své znalosti a dovednosti. Nelze stoprocentně říci, že první část hypotézy se mi potvrdila, neboť učitelů a instruktorů si za jejich ochotu pomoci žákům váží jen necelá polovina dotazovaných a stejně tak je to i s oceněním předávání jejich znalostí a dovedností.

První část třetí hypotézy, že většina žáků bude chtít pracovat ve svém oboru a pokračovat v návaznosti studia, nebyla potvrzena, protože o práci v oboru bude mít zájem pouze 28,5 % žáků. Co se týče druhé části mé hypotézy, pak je důležité zmínit, že 36 % žáků bude chtít pokračovat v návaznosti studia, a dokonce 41 % dotazovaných bude o této variantě přemýšlet. Jestliže se alespoň někteří z těchto respondentů přece jen rozhodnou dále studovat, pak bychom mohli druhou část mé hypotézy považovat za potvrzenou. Větší zájem o studium ovšem v jiném zaměření po dokončení oboru Cukrář mají spíše chlapeci.

Hypotéza čísla 4 zněla tak, že smluvní partneři zaměstnají ty absolventy, kteří u nich vykonávali odborný výcvik během studia. Toto tvrzení se mi na základě rozhovorů s majiteli firem potvrdilo. Většina žáků uvedla, že by ráda pracovala v podniku, kde vykonávala odborný výcvik.

Mezi další výsledky, které určitě stojí za zmínku, patří mimo jiné zjištění, že žáci jsou vedeni k pracovitosti převážně rodiči, na odborném výcviku je pak musí nutit do práce

učitelé, což vím ze své vlastní zkušenosti. Zde se nám střetávají dva různé pohledy na situaci, neboť žáci uvedli, že raději předvádí své naučené dovednosti v praxi, vyjádřili svůj zájem o obor a spokojenost s ním, práci cukráře mnozí považují dokonce i za svou zálibu. My učitelé a naši smluvní partneři však mnohdy nevnímáme žáky jako příliš pracovité. Z šetření dále vyplývá velice pozitivní fakt, že žáci považují zvládnutí všech dovedností a návyků za důležité.

Z rozhovorů se smluvními partnery vyznívá jejich spokojenost, což považuji za velice důležité zjištění. Naši žáci mají podle nich dobré teoretické znalosti, ovšem ne všichni disponují dostatečnými odbornými dovednostmi. Podle smluvních partnerů jsou hygienické návyky žáků v pořádku. Největším problémem žáků jsou matematické převody jednotek. Smluvní partneři požadují na našich žácích spolehlivost. Majitelé firem se domnívají, jak už bylo uvedeno, že vztah u některých žáků k oboru je nedostatečný.

Z mého pozorování vyplynula důležitá informace, a to že žákyně nejsou dostatečně připravené po psychické ani fyzické stránce na práci, kde jsou na ně kladeny náročnější požadavky co se rozsahu a kooperace týče.

6 Závěr

Připomeňme, že na počátku této studie bylo formulováno několik cílů. Prvním cílem práce bylo zjištění, v jakém rozsahu a v jaké kvalitě probíhá spolupráce odborných škol a jejich smluvních partnerů v oblasti odborné praxe žáků. Z faktu, že většina žáků po celou dobu odborného výcviku byla zvyklá na jedno pracovní prostředí, vyplývá, že spolupráce se smluvními partnery probíhá v menším rozsahu, než by bylo zapotřebí. Žáci by měli získat více zkušeností z rozdílných pracovišť, a proto bych doporučovala následující opatření. Celou situaci by pomohlo důkladné prozkoumání trhu práce se zaměřením na rozšíření smluvních partnerů, dále pak podpora podnikání mladých absolventů po nástavbovém studiu. Velkým přispěním k rozšíření možných pracovních zkušeností našich žáků by byla spolupráce odborných škol podobného zaměření v rámci České republiky. Kvalitu probíhající spolupráce naší odborné školy a jejich smluvních partnerů považuji na základě rozhovorů s majiteli firem za dobrou. Tuto situaci by bylo vhodné nadále podporovat častými diskusemi o průběhu působení našich žáků ve firmách a zpětnou vazbou reagovat na připomínky obou stran a odstraňovat případné problémy.

Z důvodů nedostatku provozoven se naše škola letošní rok podílí na rozšíření a rekonstrukci budovy. Tím se obnoví nové zařízení, stroje a pomůcky a dojde tak ke zlepšení připravenosti žáků na povolání, jak si přejí někteří naši smluvní partneři a vyžaduje trh práce.

Dalším cílem této bakalářské práce bylo zjištění následného uplatnění absolventů na trhu práce a možnost navazujícího zaměstnání u smluvních partnerů, u nichž vykonávali absolventi školy odbornou praxi během studia. Na základě prostudování odborné literatury, kde se autoři Klufa a Úlovec shodují na nepříznivé ekonomické situaci, jsem došla k závěru podpořenému statistikou z časopisu *Vzdělávání*, že uplatnitelnost absolventů na českém trhu práce je velice nízká. Z mé studie vyplývá, že ani naši žáci na tom nebudou lépe, většina z nich už teď přemýšlí o jiném zaměstnání. Co se týče možnosti navazujícího zaměstnání u smluvních partnerů školy, bude situace o něco málo lepší, neboť majitelé firem, u kterých vykonávají absolventi školy odbornou praxi během studia, jsou ochotni některé tyto žáky v budoucnu zaměstnat.

Díky této práci jsem si připomněla, že je neustále nutné žáky motivovat k tomu, aby si upevňovali svůj vztah k oboru, což je v mé praxi možné několika způsoby, patří mezi ně

častější obměna různorodých pracovních činností, zapojování žáků do projektů školy a do mimoškolních cukrářských soutěží, pořádání besed k oboru a častější uskutečňování prezentace dodavatelů surovin a pomůcek. Nesmíme zapomenout být nejen učiteli, ale zároveň se stávat i rádci, přáteli a průvodci našich žáků.

7 Seznam použitých zdrojů

ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 192 s. ISBN 978 -80-247 – 4639 -5.

JARKOVSKÁ, L. – LIŠKOVÁ, K. – ŠMÍDOVÁ, I. *S genderem na trh*. Praha-Brno: Sociologické nakladatelství (Slon), 2010. 224 s. ISBN 978 -80-7419 -030-8.

JŮVA, V. et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. 118 s. ISBN 80 -85931-95–8.

KADLEC, M. a kolektiv. *Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2000. 69 s. ISBN 80–211-0363 -9.

KLUFA, J., *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*, Vzdělávání, Čtvrtletník Národního ústavu pro vzdělávání, r. 3, č. 3/2014. ISSN 1805 -3394.

KUCHAŘ, P. *Trh práce*. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978 -80 -246 -1383-3.

PRŮCHA, J. (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, s.r.o., 2009. 936 s. ISBN 978–80-7367–546-2.

PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2001. 328 s. ISBN 80 -7178-579 -2.

RYŠKA, R. a kolektiv. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2000. 67 s. ISBN 80 -211-035 -5.

SVĚTLÍK, J. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996. 384 s. ISBN 80 -902200 -8-8.

SVĚTLÍK, J. *Marketingové řízení školy*. Praha:ASPI, a.s., 2006. 300 s. ISBN 80 -7357-176 -5.

ÚLOVEC, M., *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol-srovnání 2004 -2013*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014. 45 s.

VOTAVA, J. *Úvod do pedagogiky*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze IVP, 2011. 204 s. ISBN 978 -80 -213 -2229-5.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 240 s. ISBN 978 -80 -247-4590 -9.

Internetové zdroje:

http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97
[2014].

<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/ProfilAbsolventa/2954H01/Cukrar> [2014].

<http://zpd.nuov.cz/RVP/H/RVP%202954H01%20Cukrar.pdf> [2014].

<http://www.nuv.cz/pospolu/o-projektu> [2015].

<http://www.nuv.cz/pospolu> [2015].

http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/informacni_brozura_leden_2015aktual.pdf [2015].

<http://www.nuv.cz/pospolu/ecvet> [2015].

<http://www.infoabsolvent.cz/Temata/Download?Soubor=F>

9.0.93_Potreby_zamestnavatelu_a_pripavenost_absolventu_skol__srovnani_2004__2013.pdf

<http://www.tgacv.cz/index.php/o-skole> [2015].

9 Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Žáci 3. ročníku v oboru Cukrář.....	30
Tabulka č. 2: Kdo vám zvolil obor Cukrář?.....	31
Tabulka č. 3: Líbí se vám obor Cukrář?.....	32
Tabulka č. 4: Jaký máte vztah ke svému oboru?.....	33
Tabulka č. 5: Co vás více zajímá?.....	34
Tabulka č. 6: Absolvovali jste odborný výcvik v průběhu tří let i v jiném podniku?.....	35
Tabulka č. 7: Jaká si myslíte, že je úroveň odborného výcviku?.....	36
Tabulka č. 8: Zvládnutí všech dovedností a návyků v cukrářské výrobě považujete za:	37
Tabulka č. 9: Čeho si vážíte na učitelích odborného výcviku nebo instruktorech?	38
Tabulka č. 10: Učitel odborného výcviku nám vysvětlí probírané učivo tak, že tomu rozumím:	39
Tabulka č. 11: Kdo vás vede k pracovitosti?	40
Tabulka č. 12: Kdybyste se měli znovu rozhodnout, přihlásili byste se na tento obor?	41
Tabulka č. 13: Až dokončíte školu, budete pracovat jako cukrář?	42
Tabulka č. 14: Budete pokračovat po ukončení oboru ve dvouletém nástavbovém studiu?	43
Tabulka č. 15: Chtěli byste pracovat v podniku, kde vykonáváte odborný výcvik?	44
Tabulka č. 16: Chtěli byste studovat po ukončení oboru i jiné zaměření?	45
Graf č. 1: Chlapci a dívky	30
Graf č. 2: Kdo vám zvolil obor Cukrář?	31
Graf č. 3: Líbí se vám obor Cukrář?	32
Graf č. 4: Jaký máte vztah ke svému oboru?	33
Graf č. 5: Co vás více zajímá?	34
Graf č. 6: Absolvovali jste odborný výcvik v průběhu tří let i v jiném podniku?	35

Graf č. 7: Jaká si myslíte, že je úroveň odborného výcviku?.....	36
Graf č. 8: Zvládnutí všech dovedností a návyků v cukrářské výrobě považujete za:.....	37
Graf č. 9: Čeho si vážíte na učitelích odborného výcviku nebo instruktorech?	38
Graf č. 10: Učitel odborného výcviku nám vysvětlí učivo tak, že tomu rozumím:	39
Graf č. 11: Kdo vás vede k pracovitosti?	40
Graf č. 12: Kdybyste se měli znovu rozhodnout, přihlásili byste se na tento obor?	41
Graf č. 13: Až dokončíte školu, budete pracovat jako cukrář?	42
Graf č. 14: Budete pokračovat po ukončení oboru ve dvouletém nástavbovém studiu?.....	43
Graf č. 15: Chtěli byste pracovat v podniku, kde vykonáváte odborný výcvik?	44
Graf č. 16: Chtěli byste studovat po ukončení oboru i jiné zaměření?	45